

LUNDS
UNIVERSITET

Pekingdeklarationen och våld mot kvinnor i Irak

En fallstudie av nationell implementering av Pekingdeklarationen efter 25 år i Irak med fokus på våld mot kvinnor

Yuser Al-Alaq

Avdelning för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: Höstterminen, 2020

Handledare: Therese Mortensen

Omfång: 14 442

Abstract

Det har nu gått 25 år efter att Pekingdeklarationen, en av de mest grundläggande deklARATIONERNA gällande kvinnors rättigheter, antogs enhälligt av representanter för 189 länder, men vilken påverkan har den egentligen haft? Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka effekter implementeringen av deklarationen har haft i Irak vad gäller våld mot kvinnor. Detta undersöks med hjälp av en kontextbaserad indikator–metod som tar fram de relevanta indikatorerna gällande Iraks arbete med implementering av Pekingdeklarationen. Primärmaterialet består av rapporter från både den Irakiska staten och civilsamhället som sträcker sig från 1995 till 2020. Det teoretiska perspektivet har haft sin utgångspunkt i intersektionell feminism och Monica McWilliams teori om samhällen under stress. Slutsatserna som kunde dras utifrån resultatet och analysen är att det har skett förändringar i frågan om våld mot kvinnor. Emellertid har majoriteten av indikatorerna inte blivit åtgärdade och få har åtgärdats. Implementeringen av deklarationen har således inte lämnat några omfattande intryck i samhället, något som gäller samtliga indikatorer även där det finns positiva effekter. I den sammanfattande diskussionen diskuteras vad orsakerna till den bristfälliga implementeringen är utifrån två teoretiska perspektiv. Vissa forskare menar att våldet och bortprioriteringen av kvinnors frågor bottnar i nedärvda diskriminerande kulturella föreställningar. Det feministiska perspektivet däremot pekar på de patriarkala strukturerna. Dessa motstridiga sidorna är den bakomliggande kampen inom frågan om våld mot kvinnor i Irak.

Nyckelord: våld mot kvinnor, Pekingdeklarationen, implementering av mänskliga rättighetskonventioner, human rights indicator, effektmätning, Irak, samhällen under stress, feministiskt perspektiv

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Begreppslista	4
1. Inledning	5
1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning	6
1.2 Material, avgränsningar och definiering av centrala begrepp	7
1.2.1. Primär- och sekundärmaterial.....	9
2. Metod – kontext-indikatorer som måttstock.....	12
3. Bakgrund och tidigare forskning	17
3.1 Pekingdeklarationen	17
3.2 Historisk bakgrund till dagens patriarkala samhälle i Irak.....	19
3.3 Iraks juridiska ramverk för våld mot kvinnor.....	22
4. Teori – feminism & samhällen under stress	26
4.1 Feministiskt perspektiv på våld mot kvinnor	27
4.2 Våld mot kvinnor i ”societies under stress”	29
5. Resultat – översikt över kontext-indikatorerna mellan 1995 och 2020	32
6. Analys – kontext-indikatorers effekter på våld mot kvinnor	38
6.1 Tillgång till statistik och information	38
6.2 Etablering av stödverktyg.....	40
6.3 ”Awareness-raising” kampanjer	40
6.4 Rättsligt ramverk	42
6.5 CSO:ers närvaro i arbetet med våld mot kvinnor	43
6.6 Statliga skyddsmekanismer	45
7 Sammanfattande diskussion	47
7.1 Vidare forskning	49
Referenser	51

Begreppslista

CEDAW – Committee on the Elimination of Discrimination against Women / FN:s

granskningskommitté för Kvinnokonventionen

COFEM – Coalition of Feminists For Social Change

CSO:er – Civil Society Organizations / Civilsamhälleliga organisationer

IWN – Iraqi Women Network

OHCHR – Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights / Kontoret för

Högkommissarie för mänskliga rättigheter

RWC – Rafidain Women Coalition

UNESCWA – United Nations Economic and Social Commission for Western Asia

UNFPA – United Nations Population Fund / FN: befolkningsfond

UNICEF – United Nations Children’s Fund / FN:s barnfond

UNIFEM United Nations Development Fund for Women / FN:s utvecklingsfond för kvinnor

WHO – World Health Organization / Världshälsoorganisationen

1. Inledning

Nu under COVID-19 pandemin är det viktigare än någonsin att uppmärksamma och motverka våld mot kvinnor. Pandemin har visat sig vara ett seriöst hot mot kvinnors fundamentala rättigheter på flera olika sätt; regeringar som utnyttjar den samhällsliga nedstängningen för att få igenom lagstiftningar som begränsar kvinnors reproduktiva rättigheter¹ och genom skyhöga anmälningssiffror som exploderar världen över vad gäller våld i hemmet.²

Således är det oerhört aktuellt att undersöka relevanta mekanismer och ramverk för jämställdhet, inte minst Pekingdeklarationen som anses vara ”the most progressive blueprint ever”³ gällande stärkandet och upplyftandet av kvinnor över hela världen. Tjugofem år efter Pekingdeklarationen, hur mycket utveckling har gjorts vad gäller våld mot kvinnor?

Med ovanstående som bakgrund skall uppsatsens fokus riktas mot effekterna av implementeringen av Pekingdeklarationen, i synnerhet vad gäller våld mot kvinnor. För att konkretisera kommer kontexten vara Irak och de irakiska kvinnornas människorättsliga situation ska undersökas. Ett land som Irak är inget undantag från de höga siffrorna om våld mot kvinnor men det som gör det intressant att undersöka effekterna av Pekingdeklarationen i just Irak är att det är ett relativt underforskat område.

Förhoppningarna för denna uppsats är att den bidrar till den begränsade forskningen kring våld mot kvinnor i Irak men även hur implementeringen av internationella deklarationer kan se ut i landet på grund av kontexten och omständigheterna.

I följande kapitel ska uppsatsens ämne presenteras och motiveras med samhällsanknytning. Därefter ska det redogöras för frågeställningen och uppsatsens syfte samt hur denna problemformulering förankras i en irakisk kontext. Vidare ges det en beskrivning av materialet som ligger till grund för uppsatsen och vilka avgränsningar som har gjorts.

¹ Den här trenden kan man följa i exempelvis Polen och Slovakien.

² Abou-Habib, Lina, Valeria Esquivel, Anne Marie Goetz, Joanne Sandler, & Caroline Sweetman. Introduction: Gender, development, and Beijing +25. *Gender & Development*. Vol. 28, nr. 2, 2020:223–237. doi: [10.1080/13552074.2020.1766288](https://doi.org/10.1080/13552074.2020.1766288)

³ UN WOMEN. *The Beijing Platform for Action turns 20*. 2015. <https://beijing20.unwomen.org/en/about> (Hämtad 20.11.2020)

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka den rådande situationen om våldet mot irakiska kvinnor och hur det har förändrats sedan Irak signerade deklARATIONEN och handlingsplanen från FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995, hädanefter refereras som PekingdeklARATIONEN. På så sätt kommer uppsatsen även att (indirekt) behandla och undersöka hur tillmötesgående den irakiska staten är för implementering av internationella deklARATIONER, i synnerhet gällande kvinnors rättigheter. Fokus är således på att analysera vilka effekter implementeringen av PekingdeklARATIONEN har haft på kvinnors människorättsliga situation såsom vilka åtgärder som har vidtagits, vilka lagar som har stiftats och vilken påverkan det har fått. Vidare kommer uppsatsen även gå in och diskutera orsakerna bakom en bristfällig implementering i Iraks fall med utgångspunkt i de teoretiska perspektiven. Dock sker det framförallt i den sammanfattande diskussionen som ett sätt att teoretisera ytterligare samt skapa utrymme för vidare forskning. Mot bakgrund av ovanstående skall följande frågeställning ligga till grund för denna uppsats samt uppfylla dess syfte:

Vilka effekter har implementeringen av PekingdeklARATIONEN haft i Irak efter 25 år vad gäller våld mot kvinnor?

Viktigt att uppmärksamma kring denna frågeställning är att bedömningen av vilka effekter som implementeringen av PekingdeklARATIONEN har haft är en redan existerande mekanism. Det sker i form av rapporteringen till internationella möten där åtaganden av PekingdeklARATIONEN följs upp (Peking +5, +10 och så vidare), något som förklaras mer utförligt i bakgrundskapitlet. Dock tittar denna uppsats på mer kontextbaserade indikatorer och med ett kritiskt och feministiskt perspektiv på både effekterna och vilka de bakomliggande orsakerna till våld mot kvinnor är i den irakiska kontexten.

Vidare är denna problemformulering ytterst intressant i detta fall eftersom även om deklARATIONEN i sig sägs vara universell och gäller alla kvinnor går det inte att förneka att det genomsyras av västerländska föreställningar och normer som är minst sagt inte universella, speciellt i Iraks fall som är ett relativt religiöst land i Västasien. Dessutom är kvinnors rättigheter och särskilt våld mot kvinnor något som redan möter hinder i ett land som är väldigt religiöst- och kulturellt betingat i ett patriarkalt samhälle med patriarkala strukturer som missgynnar de irakiska kvinnorna. Således innebär detta att våld mot kvinnor i denna kontext

är ett svårhanterligt begrepp och redan existerande strukturer gör det svårt att handskas med denna fråga.

1.2 Material, avgränsningar och definiering av centrala begrepp

Materialen som skall användas och refereras till är framförallt inriktade på just staten och statens implementering av deklARATIONEN. Syftet med detta fokus är att undersöka statens mekanismer och verktyg som på ett eller annat sätt berör ämnet våld mot kvinnor och om och vilken anknytning detta har till PekingdeklARATIONEN.

Av den anledningen består primärmaterialet av nationella rapporter och skuggrapporter från det irakiska civilsamhället, till både PekingdeklARATIONEN och FN:s granskningskommitté för Kvinnokonventionen, även kallad CEDAW. Valet av primärmaterial såväl som beskrivningen av det kommer förklaras längre ner under det relevanta avsnittet. Dock är det av vikt att nämna redan nu att valet av de nationella rapporterna såväl som skuggrapporterna är välgenomtänkta då de ska fungera som belägg för att undersöka och mäta om och vilka effekter som PekingdeklARATIONEN har haft på frågan om våld mot kvinnor i Irak.

Ytterligare är det viktigt att uppmärksamma redan nu Iraks brist på att rapportera och allmänt föra statistik, både till PekingdeklARATIONEN men även till CEDAW och den nationella statistiken om det här ämnet. Detta illustrerar landets och det patriarkala samhällets motvilja till att uppmärksamma detta ämne, något som ska beskrivas längre ner samt beläggas och teoretiseras med exempel.

Vidare har användning av nationell statistik, hur begränsad den än ha varit, förekommit. Däremot har statistik från studier som har gjorts för att mäta förekomsten av våld mot kvinnor varit mer till hjälp.

När det kommer till avgränsning har en hel del behövts göras för att det ska kunna gå i enlighet med uppsatsens frågeställning, syfte och tidsramar. Av den anledning kommer uppsatsen enbart att behandla mäns våld mot kvinnor enligt PekingdeklARATIONENS definition som är följande:

...any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm of suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or private life.⁴

Vidare fastslår deklARATIONEN våldets intersektionalitet och hur lågstatus och låg inkomst kan vara både en orsak och en konsekvens av våld mot kvinnor. PekingdeklARATIONEN inkluderar även i sin definition våld som kan förekomma i hemmet, i samhället och av staten.⁵ Värt att notera är att det listas exempel på våldets olika former i deklARATIONEN men för förtydligetens skull kan det vara viktigt att återge de olika typerna av våld även här.

Fysiskt våld: män som misshandlar, håller fast, slår, knuffar, sparkar, stryker kvinnor, kan ske av män i nära relationer och/eller främlingar.

Psykiskt våld: män som skrämmer, hotar, skadar och/eller kränker en kvinna på ett icke-fysiskt sätt. Degraderande och förödmjukande beteende, kontroll över kvinnan.

Sexuellt våld: sexuella trakasserier, våldtäkt, tvångsprostitution, könsstympning.⁶

Andra typer av våld kan vara statligt våld som tvångssterilisering. Hedersmord, tvångsäktenskap och syraattacker är andra former av våld som är specifikt relevanta för den irakiska kontexten.⁷

Detta är dock bara några få exempel och är inte menat att vare sig avgränsa eller utvidga definitionen utan det är enbart tänkt att exemplifiera vad som (bland annat) menas med våld mot kvinnor i denna uppsats. På så sätt är det en multidimensionell definition som deklARATIONEN antar och som uppsatsen utgår ifrån.

Anledningen till varför fokus är enbart på mäns våld mot kvinnor är eftersom det går i enlighet med deklARATIONEN men framförallt på grund av dess breda omfattning. Mäns våld mot kvinnor är ett så pass stort problem att det numera kallas för ett globalt samhällsproblem respektive folkhälsoproblem som utgör ett stort hot och kränkning av de mänskliga rättigheterna. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) utsätts en av tre kvinnor (35%) världen över för antingen fysiskt och/eller psykiskt och sexuellt våld.⁸ Med det sagt innebär det inte att

⁴ UN Women. *Beijing Declaration and Platform for Action, Beijing +5 Political Declaration and Outcome*, 2015. https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/csw/pfa_e_final_web.pdf?la=en&vs=1203. Kapitel D, artikel 113 (Hämtad 03.01.2021)

⁵ UN Women. *Beijing Declaration and Platform for Action, Beijing +5 Political Declaration and Outcome*. Kap. D, art. 112 och 113: a), b) & c).

⁶ Kvinnojouren Ellinor och Tjejjouren Beata. Olika typer av våld. <https://ellinor.se/start/olika-typer-av-vald/> (Hämtad 02.12.2020)

⁷ Iraks regering och United Nations Population Fund (UNFPA). *The National Strategy to Combat Violence against Women and Girls 2018–2030*. 2020. https://iraq.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/the_national_strategy_to_combat_violence_against_women_and_girls_2018-2030.pdf, s.17. (Hämtad 02.12.2020)

⁸ Världshälsoorganisationen. Violence against women. 29.11.2017. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women#> (Hämtad 25.11.2020)

det inte sker eller förminska våld mot män, det är fortfarande ett stort problem även i den irakiska kontexten.⁹

Ytterligare en avgränsning som är nödvändig att nämna är att utgångspunkten för definitionen på kvinna är cis-kvinna och när det kommer till våld i hemmet eller i samhället, utgår uppsatsen ifrån heterosexuella relationer. Även här är syftet inte att förneka eller förminska det våld som förekommer mot transkvinnor eller kvinnor i homosexuella relationer, men avgränsningen beror helt och hållet på brist på data och information från Iraks håll. Det förs redan som tidigare nämnt väldigt lite statistik om det här ämnet, än mindre om transkvinnor och homosexuella kvinnors situation.

1.2.1. Primär- och sekundärmaterial

Primärmaterial utgörs utan undantag av rapporter, både statliga såväl som från irakiska civilsamhällsorganisationer. Med hänvisning till uppsatsens syfte och frågeställning har valet av rapporter inneburit att välja den första nationella rapporten och skuggrapporten efter att Irak signerat Pekingdeklarationen, och jämföra det med Iraks rapport samt skuggrapport till Peking +25. Anledningen till varför detta val har gjorts är för att kunna undersöka vilka effekter som signeringen och implementeringen av Pekingdeklarationen har fått för irakiska kvinnor, i synnerhet gällande våld mot kvinnor.

Genom att välja den första nationella rapporten som är CEDAW:s sammanfattande observationer från juli 2000¹⁰ och jämföra det med statens rapport 25 år efter Peking¹¹, är förhoppningarna att kunna granska om staten har vidtagit de åtgärder som rekommenderats och påpekats. Åtgärderna som är implementationsmekanismer under Pekingdeklarationen och har påpekats i CEDAW-rapporten har som syfte att motverka våld mot kvinnor som är uppsatsens fokus.

⁹ Se Petchesky, Rosalind P.. Rights of the body and perversions of war: sexual rights and wrongs ten years past Beijing. *International Social Science Journal*. Vol.57, nr.184, 2005: 301–318.

¹⁰ United Nations, Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW). *Concluding Observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against women*. A/55/38. 30.06.2000. https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=A%2f55%2f38&Lang=en (Hämtad 03.01.2021)

¹¹ Republiken Irak. *National Review of the Implementation of Beijing +25 Declaration and Platform for Action*. 2019. https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/page_attachments/iraq_en_beijing_25_report.pdf (Hämtad 03.01.2021)

Emellertid räcker det inte att enbart jämföra mellan de nationella rapporterna på grund av flera olika anledningar, den första för att kunna få en bättre helhetsbild och olika perspektiv och det andra är på grund av Iraks historia. Utan att gå in alltför mycket på bakgrundsinformation om landet, vilket ska tas upp längre ner i uppsatsen, är det värt att kort nämna Iraks historia som är präglad av sanktioner och embargo och hur detta har påverkat insamling och redovisning av data. På grund av hur hårt detta har drabbat landet och dess befolkning, har statens inställning varit att presentera data på så sätt att det ställer landet i bättre dagar för att påverka omvärldens syn och lätta eller lyfta på sanktionerna.¹² Således utifrån ett kritiskt perspektiv rättfärdigas valet av att inkludera och jämföra skuggrapporterna inte bara implementationsmässigt utan även ställas emot de nationella rapporterna.

Dessa skuggrapporter är följande: Iraks första skuggrapport till CEDAW som är från 2014¹³ och skuggrapporten till Peking +25.¹⁴ Det som är problematiskt i detta fallet är att den första skuggrapporten inom ämnet kvinnors rättigheter inte kom förrän 2014. Dock skriver författarna som utfärdat skuggrapporten från 2014 som är en koalition bestående av ”Iraqi Women Network” (IWN), ”Rafidain Women Coalition” (RWC) och en samling av ”No to violence Against Women in Kirkuk”, att denna skuggrapport täcker för perioden 1998 och fram till 2013.¹⁵ Den andra skuggrapporten som är till Peking +25 författades av ett samarbete mellan olika organisationer, nätverk, aktivister, konsulter och liknande som arbetar med kvinnors frågor i Irak. Dessutom är den också skriven med stöd av den svenska insamlingsstiftelsen Kvinna till Kvinna som stödjer kvinnorättsorganisationer i krigs- och konfliktdrabbade områden. Det nämns dock inte mer specifikt vilka dessa civilsamhälleliga organisationer är som tog fram den här rapporten vilket är värt att nämna och ha i åtanke då Irak har en historia av, som ovannämnt att vinkla information till sin fördel. Av den anledningen är det oklart om dessa civilsamhälleliga organisationer är helt oberoende av staten eller inte.

Både skuggrapporterna och de nationella rapporterna lämnar stora utrymmen för kritisk källgranskning och frågor om pålitlighet och trovärdighet tar en allt mer central del i analysen.

¹² United Nations Development Fund for Women (UNIFEM). *Evaluating the Status of Iraqi Women in Light of the Beijing Platform for Action*. 2003.

https://iknowpolitics.org/sites/default/files/status_iraqi_women_beijingpfa.pdf, s.5 (Hämtad 03.01.2021)

¹³ Iraqi Women Network (IWN), Rafidain Women Coalition (RWC) & en samling av ”No to violence Against Women in Kirkuk”. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation: Shadow Report submitted To the CEDAW committee at the 57th Session*. Februari 2014.

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/IRQ/INT_CEDAW_NGO_IRQ_16192_E.pdf (Hämtad 03.01.2021)

¹⁴ Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+: The Parallel report of the Iraqi Civil Society*. 2019. <https://ngocsw.org/wp-content/uploads/2020/11/Beijing25-Parallel-report-for-Iraq.pdf> (Hämtad 03.01.2021)

¹⁵ Iraqi Women Network, Rafidain Women Coalition & en samling av ”No to violence Against Women in Kirkuk”. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.5f.

Emellertid är tanken att sekundärmaterialet kan fylla i de luckor som uppstår, tillsammans med teorin och den slutgiltiga analysen och diskussionen av det. Det teoretiska perspektivet är baserad på den irländska professorn Monica McWilliams begrepp om våld mot kvinnor i samhällen under stress. De vetenskapliga artiklarna som utgör uppsatsens tidigare forskning är noggrant utvalda utifrån författarnas relevans till ämnet och kontexten. Detta för att få en mer kontextbaserad bakgrund till ämnet såväl som att lyfta fram dessa röster som sällan får ta plats vare sig geografimässigt eller inom forskningsfrågan. Dessutom är artiklarna och böckerna skrivna utifrån ett feministiskt perspektiv om våld mot kvinnor och även det är ett medvetet val, vilket ska diskuteras längre fram i uppsatsen.

Utöver artiklar har olika typer av globala databaser med information och statistik om våld mot kvinnor i Irak också varit användbart. Dessutom är själva Pekingdeklarationen och relaterade dokument om och från konferensen utgjort grunden som hela uppsatsen bygger på.

Vidare har det reflekterats över materialet i relation till forskningsetiska bedömningar och i detta fallet finns det inte så mycket och säga om det eftersom uppsatsens primärmaterial är rapporter.

2. Metod – kontext-indikatorer som måttstock

I kapitlet om metod ska det ges inblick i tillvägagångssätten som har tillämpats för att kunna undersöka och analysera primärmaterialet. En kort beskrivning av den övergripande kvalitativa innehållsanalysen ska presenteras tillsammans med en mer grundlig och noggrann beskrivning av uppsatsens huvudsakliga metod – kontext-indikatorer för Pekingdeklarationen. Det är en blandning av kvalitativ och kvantitativ metod med avstamp i ”Human rights indicators” som framställs av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter. Vidare ska fördelarna och nackdelarna med metoden lyftas fram.

Valet av metod har varit en lång process som likt ett hus har behövts byggas på, steg för steg över tid. En stabil grund och våningar som bygger på och kompletterar varandra är av vikt för att kunna lyfta upp stommen, i detta fallet primärmaterialet till nya nivåer. Allt detta samtidigt som det kopplas till uppsatsens syfte och med utgångspunkt i frågeställningen.

Därav har den processen skett i fyra olika steg som bygger på varandra. Till att börja med har det tillämpats en övergripande kvalitativ innehållsanalys för att kunna ta fram den väsentliga informationen från respektive rapport. Fokus för denna process har varit att noggrant läsa och ta ut information som direkt och indirekt berör ämnet våld mot kvinnor samt Pekingdeklarationen.¹⁶

Emellertid tog det inte slut där eftersom för att kunna analysera och besvara uppsatsens frågeställning som handlar om att mäta effekterna av implementering, krävs det mer än bara en kvalitativ metod som innebär insamling och tolkning av text, utan det behöver kompletteras med en mer kvantitativ metod. En sådan metod är tänkt att behandla siffror och statistik något som själv också är otillräcklig för att uppfylla och besvara uppsatsens syfte och problemformulering. Således har det anammats en metod, hädanefter refereras som kontext-indikatorer för Pekingdeklarationen, som är en kombination mellan kvalitativ och kvantitativ metod och som har haft ”Human rights indicators” som framställs av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) som inspirationskälla.

Mänskliga rättigheters indikatorer är en metod som används av FN:s organ för att kunna mäta och monitorera förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. Metoden använder sig av kontextbaserade indikatorer som ett sätt att monitorera implementeringen men även skapa

¹⁶ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3:e utökad upplaga. Lund: Studentlitteratur, 2012, s.50.

ramverk för användning av lämpliga resurser och verktyg med arbetet med mänskliga rättigheter.¹⁷

Anledningen till varför det enbart har varit en inspiration och inte en metod som har tillämpats så som den är, beror på att det saknas indikatorer i Pekingdeklarationen på samma sätt som det finns för andra MR-instrument. Det beror även på att metoden inte är lika anpassningsbar likt den som har utvecklats här, något som ska behandlas längre ner i samband med problematisering av denna metod samt dess fördelar.

Efter insamlingen av informationen har det gällt att sortera och organisera efter övergripande teman. Dessa teman som också är en del av uppsatsens resultat, har haft som syfte att ordna rapporternas innehåll efter de kategorier som behövs för att kunna framställa ett mer detaljerat resultat och en grund för analysen. Dessa teman är enbart sorteringskategorier och alltså inte indikatorerna. De bidrog dock till processen att välja indikatorer vilket ska presenteras längre ner. De olika teman är som följande:

- a) Rekommendationer från CEDAW & CSO:ers skuggrapporter
- b) Det som har gjorts av staten och av civilrättsorganisationer (CSO:er)
- c) Statistik över våld mot kvinnor
- d) Redovisning över det samhälleliga läget i Irak
- e) Det juridiska ramverket för våld mot kvinnor
- f) Information om rapporterna
- g) Orsaker, konsekvenser och utmaningar med våld mot kvinnor

Denna sortering har inte bara gett en strukturerad och klarare överblick över rapporternas innehåll men har också inneburit en korrelation till uppsatsen syfte och frågeställning samt vilka kontext-indikatorerna för Pekingdeklarationen kan tänkas bli i Iraks fall. Med det sagt, tanken med denna metod är att mäta effekterna av implementering och för att kunna göra det kontextbaserad, utgör de rekommendationer och synpunkter som CEDAW-kommittén och skuggrapporterna kommenterat och ställt fram ett ramverk för indikatorerna. Detta innebär att med hjälp av rapporterna och deras rekommendationer kan man undersöka hur implementeringen har skett från och med 1995 till 2020 och hur Iraks regering har tagit till sig kritik och huruvida de har åtgärdat det som behövs, men även vilka effekter det har fått på kvinnors människorättsliga situation vad gäller våld mot kvinnor.

Således har ytterligare en process tagit form, nämligen att sortera informationen igen fast med utgångspunkt i indikatorerna. De kontextbaserade indikatorerna i detta fallet är sådana som

¹⁷ United Nations, Human Rights office of the High Commissioner. *Human rights indicators: A guide to Measurement and Implementation (Summary)*. 2012.
https://www.ohchr.org/Documents/Issues/HRIndicators/Summary_en.pdf, s.1. (Hämtad 03.01.2021)

har framkommit som en röd tråd genom CEDAW-rapporten och skuggrapporterna. Med andra ord är det något som har påpekats av olika aktörer och över tid, vilket styrker deras betydelse och fungerar som motivation för valet av kontext-indikatorerna som är följande:

- i. Tillgång till statistik och information
- ii. Etablering av jourhem, journummer och andra stödverktyg såsom terapi, rehabilitering etc.
- iii. ”Awareness-raising” kampanjer
- iv. Rättsligt ramverk
- v. Civilsamhällsorganisationers (CSO:er) närvaro och arbete med våld mot kvinnor
- vi. Statliga skyddsmekanismer (för överlevare av våld mot kvinnor)

Viktigt att notera är att dessa indikatorer inte är de typiska som återfinns i OHCHR:s ”Human rights indicators” som tenderar att vara väldigt specifika och har som målsättning att samla statistik och information om en särskild punkt som till exempel proportionen över antalet kvinnor som rapporterar våld i hemmet till polisen.¹⁸ Detta beror på att denna uppsats inte har som syfte att samla in och föra statistik över läget utan snarare undersöka faktorer som kan vara indikatorer på implementeringens effekter på det irakiska samhället. Dessutom är kontext-indikatorernas övergripande natur ett medvetet val för att de ska vara som ett paraply för den information som har tagits ut ur respektive rapport. Vidare poängterar det minimala antalet indikatorer situationens komplexa natur då många faktorer går in i varandra och samspelar med andra indikatorer. Ett exempel på detta är möjligtvis kontext-indikatorn <i> som behandlar frågan om etablering av jourhem och andra stödverktyg. Detta kunde mycket väl inkluderas i indikatorn <vi> som handlar om statliga skyddsmekanismer. Emellertid anledning till varför de separerades är eftersom de rör sig i olika dimensioner, i indikatorn om jourhem och liknande är överlevaren av våld i huvudfokus – vilka resurser och stödverktyg kan de ta till sig? Den sjätte indikatorn har likaväl överlevaren i fokus men här handlar det istället om vad staten kan tillhandahålla på statlig nivå.

Som det har beskrivits i ovanstående har flera genomtänkta val gjorts och inte minst vad gäller metodvalet. Anledningen till varför just denna kombination av metod med avstamp i ”human rights indicators” har använts för att dissekera uppsatsens ämne beror till stor del på syftet och frågeställningen såväl som visionen för denna uppsats. Tanken är som tidigare nämnt att fokusera på effekterna som i detta fallet har ett multidimensionellt perspektiv och inkluderar alltifrån statistik, policy, lagar och reformer till den människorättsliga situationen för irakiska

¹⁸ United Nations, Human Rights office of the High Commissioner (OHCHR). *Human rights indicators: A guide to Measurement and Implementation*. HR/PUB/12/5. 2012.
https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Human_rights_indicators_en.pdf, s.99 (Hämtad 03.01.2021)

kvinnor och allt arbete som rör ämnet våld mot kvinnor, både statligt och icke-statligt. Således passar denna typ av kombinerad metod som har anpassats efter uppsatsens syfte och frågeställning som handen i handsken då det behövs en metod som kan röra sig mellan olika nivåer och dimensioner.

Fördelen med en sådan skräddarsydd metod som är anpassningsbar är att den undersöker och mäter de indikatorer som är relevanta för just den staten som undersöks. Det är inte alltid möjligt att anpassa universella principer på olika kontext.¹⁹ Denna uppsats har således gjort ett försök till att undersöka och mäta med hjälp av denna metod hur implementeringen har sett ut efter 25 år i enlighet med de synpunkter och rekommendationer som har presenterats för den Irakiska staten. Av den anledningen tar kontext-indikatorer för Pekingdeklarationen hänsyn till statens sociala, politiska och ekonomiska situation såsom; resurser, verktyg, vilja och ambition och återkommer med implementeringsmekanismer som är specifikt gjorda för att passa just den staten och de kontextuella problemen med våld mot kvinnor. På så sätt kan man rent teoretiskt maximera mekanismers effektivitet såväl som se en positiv förändring, i detta fallet vad gäller våld mot kvinnor.

Ytterligare en fördel med kontextbaserade indikatorer är att med hjälp av insamling av statistik kan det fungera som en monitoreringsmekanism då det registrerar samhällsförändringars berg och dalbanor och vad de beror på, men gör det också möjligt att som tidigare nämnt, tillhandahålla rätt resurser och metoder för att hantera problemen.²⁰

Å andra sidan finns det farhågor med uppsatsens val av metod. Till att börja med kan fokus på kontextbaserade indikatorer istället för universella bidra till att implementeringen ser olika ut beroende på de ovannämnda faktorerna om statens sociala, politiska och ekonomiska situation. Detta kan då bidra till att öka ojämlikhetsgapet mellan världens länder istället för att motverka ojämlikhet. Objektivitet kan av den anledningen riskera att hamna i skuggan av kulturrelativism alternativ kontextbaserad. Men frågan är var går gränsen för hänsynstagande?²¹ Det är ytterst centrala frågor i denna diskussion men det är alltför stort för denna uppsats. Dock kommer kulturrelativism att reflekteras över kort i den sammanfattande diskussionen i relation till det feministiska perspektivet om våld mot kvinnor.

Den andra nackdelen berör specifikt Iraks fall. Med den valda metoden och för att kunna mäta effekterna av implementering krävs det analys av information som sträcker sig över en viss period, dock brister det på två sätt i Iraks fall från statens håll. Det ena gäller brist på

¹⁹ OHCHR. *Human rights indicators: A guide to Measurement and Implementation*, s.44.

²⁰ *ibid.*; Merry, Sally Engle. *The seductions of quantification: measuring human rights, gender violence, and sex trafficking*, Chicago: The University of Chicago Press, 2016, s.13.

²¹ Merry. *The seductions of quantification*, s.13.

implementering, något som ska behandlas i analysen, och det andra är brist på data, statistik och information om våld mot kvinnor. Den Irakiska staten för inte heltäckande och övergripande statistik över ämnet (något som har påpekats av CEDAW och CSO:er, därav indikatorn om denna punkt) vilket gör det svårt att göra en ”rättvis” eller täckande analys. Dock är det viktigt att nämna att avsaknaden av denna information säger i vissa fall lika mycket om inte ännu mer om ämnet våld mot kvinnor än om det hade funnits data. Av den anledningen är det ytterligare en nackdel med att mäta våld mot kvinnor då det råder ett stort mörkertal. Detta gäller inte bara i Iraks fall utan även i andra länder. Detta kan handla om att det saknas rätt metoder för att kunna fånga upp och dokumentera fall av våld av sjukhuspersonal eller under polisanmälningar men det beror till största del på att överlevare av speciellt våld i hemmet sällan går till polisen.²²

Vidare kan det vara värt att problematisera indikator-metoden som ett sätt att mäta våld mot kvinnor. Som tidigare nämnt är detta ämne oerhört komplext och innebär inte att enbart föra statistik över antalet anmälningar av våld i hemmet eller liknande utan det berör andra faktorer. Exempel på dessa är utifrån ett feministiskt perspektiv samhällets attityder mot dessa brott, samhällets syn på kvinnan och mannen, makthierarkier, lagstiftningar, ramverk, mekanismer och så mycket mer. Det finns således en risk att kvantifiering tar fenomen ur dess kontext, historia och betydelse för att omvandla det till siffror eller andra mätbara faktorer vilket leder till generalisering och överförenkling samt försummandet av sociala strukturer.²³ Dock hanterar den valda metoden för uppsatsen denna problematik genom att inte mäta effekterna i siffror och data utan i mer kvalitativa faktorer, alltså de Peking-relaterade implementeringsmekanismer som har respektive inte har implementerats efter rekommendation från CEDAW och/eller CSO:er. Dessutom ger appliceringen av den valda teorin utrymme för att kritisera de patriarkala strukturerna och därmed tar hänsyn till fenomenets kontext, historia och betydelse.

²² Ibid., s. 51.

²³ Ibid. s.1.

3. Bakgrund och tidigare forskning

Följande kapitel skall lägga grunden för uppsatsens ämne samt sätta läsaren in i frågan. Bakgrundsdelen är baserad på tidigare forskning om Pekingdeklarationen såväl som den irakiska kontexten om våld mot kvinnor. Inledningsvis ges en introduktion till Pekingdeklarationen vilket följs upp av en historisk bakgrund av dagens samhälle i Irak. Avslutningsvis presenteras Iraks juridiska ramverk för våld mot kvinnor samt problematiseringen av det.

3.1 Pekingdeklarationen

I september år 1995 höll Förenta nationerna (FN) den fjärde världskonferensen om kvinnor i Peking, Kina vars fokus var jämställdhet, utveckling och fred. Det var efterföljaren till de tre världskonferenserna som tidigare hade hållits i Mexiko 1975, den andra konferensen i Köpenhamn år 1980 och senare i Nairobi år 1985. Den fjärde världskonferensen resulterade i en handlingsplan och en deklaration som kom att kallas för Pekingdeklarationen, som antogs enhälligt av representanter för 189 länder.²⁴ Deklarationen fokuserade på 12 kritiska områden som är följande:

1. Kvinnor och fattigdom
2. Utbildning och träning för kvinnor
3. Kvinnor och hälsa
4. Våld mot kvinnor
5. Kvinnor och väpnade konflikter
6. Kvinnor och ekonomin
7. Kvinnor i makt- och beslutsfattande-positioner
8. Institutionella mekanismer för utvecklingen av kvinnor
9. Kvinnors mänskliga rättigheter

²⁴ Regeringskansliet, Utrikesdepartementet. *Handlingsplanen från FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 – ett sammandrag*. 1997. <https://www.regeringen.se/49b76c/contentassets/handlingsplanen-fran-fns-fjarde-kvinnokonferens-i-pekings-1995/>, s.3 (Hämtad 03.01.2021)

10. Kvinnor och media
11. Kvinnor och miljön
12. Flickan – barnet ²⁵

Dessa områden utgjorde långsiktiga mål och åtgärder som skulle vidtas under de fem kommande åren av regeringar, icke-statliga organisationer, det internationella samfundet och det privata näringslivet och har som syfte att förbättra kvinnors levnadsvillkor. Detta skulle sedan följas upp, som tidigare nämnt efter fem år i form av rapporter från staten och från icke-statliga aktörer.²⁶ För att reglera detta och skapa monitoreringsmekanismer för implementeringen av Pekingdeklarationen, utnämndes granskningskommittén för Konventionen om eliminering av all form av diskriminering mot kvinnor (CEDAW) som den huvudsakliga aktören för monitorering. Det är således denna kommitté som stater skulle rapportera till vart femte år från och med att deklarationen antogs år 1995.²⁷

Utöver CEDAW-kommittén har det bland annat tillkommit FN:s särskilda rapportör för våld mot kvinnor, dess orsaker och konsekvenser som ytterligare ett FN-organ som också har som syfte att granska och monitorera stater. Och så som andra FN relaterade projekt, tenderar de att gå in i varandras implementationsområden och kompletterar varandra. Av den anledning aktualiseras Pekingdeklarationen även i Agenda 2030. Det finns dessutom andra aktörer både globala, regionala och nationella som också tar på sig detta ansvar.²⁸

På så sätt la Pekingdeklarationen en omfattande grund om kvinnors rättigheter som skulle efterföljas och rapporteras om efter fem år vilket kom att bli konferenserna Peking +5, Peking +10, Peking +15, Peking +20 och år 2020 skulle Peking +25 hållas för att markera och se vad som har åstadkommit efter 25 år. Dessvärre kom Covid-19 emellan och konferensen sköts upp till 2021. Emellertid innebär den grunden inte ett juridiskt bindande ansvar hos stater att vare sig implementera eller rapportera om implementeringen då ”follow up and review” processen är frivillig.²⁹

I och med att det bygger på frivillighet, råder det meningsskiljaktigheter vad gäller frågan om hur stor påverkan Pekingdeklarationen har haft på utvecklingen inom kvinnors rättigheter världen över. Dessutom nu efter 25 år råder det fortfarande stora sociala, ekonomiska och politiska klyftor mellan kvinnor och män. Emellertid trots alla hinder som har stått i vägen för

²⁵ UN Women, *Beijing Declaration and Platform for Action, Beijing +5 Political Declaration and Outcome*.

²⁶ Regeringskansliet, Utrikesdepartementet. *Handlingsplanen från FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 – ett sammandrag*, s.3.

²⁷ UN Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, & OHCHR. *25 years in Review of the Beijing Platform for Action*. 2020.

https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/SR/Booklet_BPA.pdf, s.1 (Hämtad 03.01.2021)

²⁸ UN Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, & OHCHR, *25 years in Review of the Beijing Platform for Action*, s.1.

²⁹ Ibid.

jämställdhet menar forskare att det vore rättvist och hoppgivande att konstatera "...there has been much progress in the past 25 years. The question of how much that progress owes to the Beijing is a live one."³⁰

En annan viktig poäng som Joanne Sandler och Anne Marie Goetz kopplar med det tidigare nämnda i en annan artikel är frågan om hur pass lämplig FN som organisation är och avtalen som de skapar, för att fungera som en drivande aktör för kvinnors rättigheter. Det faktum att det är ett multilateralt forum där samarbeten och avtal kan skapas mellan nästan samtliga av världens länder har både sina fördelar och nackdelar anser Sandler och Goetz. Utifrån ett universalistiskt perspektiv kan detta vara en avgörande fördel att skapa universella principer genom Pekingdeklarationen som gäller alla kvinnor världen över. Dock ser verkligheten annorlunda ut i fråga om hur pass mycket staterna implementerar och vilka åtgärder och resurser som de har tillhands. Dessutom tycks Pekingdeklarationen vara ett föråldrat dokument som inte är lika aktuellt efter 25 år, bland annat i dagens samhälle där frågan om reproduktiva rättigheter och framförallt aborträtten har blivit alltmer centralt.³¹

Följaktligen föreslår forskarna Sandler och Goetz att för att Pekingdeklarationen ska lyckas med sitt syfte och FN med sin roll som en skapande aktör behövs vissa ändringar göras. Ett av förslagen är ett mer kritiskt civilsamhälle som monitorerar FN:s arbete. Ett annat förslag är att göra ramverken för kvinnors rättigheter mer kraftfulla och tillgängliga, exempelvis FN:s kvinnokommission. Det tredje förslaget är institutionaliseringen av en feministisk "voice" i FN:s beslutsfattande processer och det sista handlar om en pålitlig finansiering för organisationer som bedriver frågor om kvinnors rättigheter.³²

3.2 Historisk bakgrund till dagens patriarkala samhälle i Irak

Som tidigare nämnt i uppsatsen är det av vikt att inkludera ett avsnitt om Iraks historia då detta har haft en stor påverkan på hela samhället generellt som i sin tur påverkat våldet mot de

³⁰ Abou-Habib, Esquivel, Goetz, Sandler, & Sweetman. Introduction: Gender, development, and Beijing +25, s.227.

³¹ Sandler, Joanne & Goetz, Anne Marie. Can the United Nations deliver a feminist future?. *Gender & Development*. Vol. 28, nr. 2, 2020: 239–263. Doi: 10.1080/13552074.2020.1753432

³² Sandler & Goetz. Can the United Nations deliver a feminist future?.

irakiska kvinnorna. Således ska följande avsnitt försöka att presentera relevanta sociala, ekonomiska och politiska faktorer som spelat roll i frågan om våld mot kvinnor i Irak.

År 1921³³ grundades officiellt den Irakiska staten och konstitutionen kom fyra år senare 1925. Även om denna konstitution inte förbjöd specifikt diskriminering baserat på kön, fastslog artikel sex att alla irakiska medborgare var lika oavsett ras, religion eller språk. Dessutom fick kvinnorna alltfler rättigheter institutionaliserade i lagen såsom rätten till arbete, utbildning och hälsa.³⁴ Det är dock viktigt att nämna att konstitutionen från 1925 inte längre gäller då landet fick en ny konstitution år 2005 där det fastslog i artikel 14 att alla irakiska medborgare är lika inför lagen utan diskriminering på kön, ras, etnicitet och så vidare.³⁵

Utvecklingen för kvinnors rättigheter avtog dock ganska snart och sen 1980 började det istället ta flera steg bakåt menar Fahima Rzaïj. Detta var en direkt konsekvens av konflikterna och kriget som började redan då varav den första var det åttaåriga Iran-Irakkriget under diktatorn Saddam Husseins styre. Dessutom bidrog den ekonomiska blockaden 1989 enbart till att förvärra situationen och misären. Utbildning, hälsa och socialt välbefinnande hamnade således i skuggan för alla medborgare och inte bara kvinnorna. Utöver det ökade även problemen med fattigdom, arbetslöshet och marginalisering för att inte tala om dödlighet och våldet i samhället i övrigt.³⁶

Och på tal om våld, har våld mot kvinnor i Irak ökat i samband med ökandet av våld i samhället rent generellt. Emellertid på den punkten menar Rzaïj att våldet inte beror på religiösa faktorer utan snarare de nedärvda, uråldriga kulturella föreställningarna om kvinnan som den underordnade.³⁷ Denna synvinkel får dessutom stöd i en rapport om Iraks implementering av Pekingdeklarationen gjord utav FN:s utvecklingsfond för kvinnor (UNIFEM). I rapporten skrivs det att den stereotypiska bilden av en irakisk kvinna är präglad av den nedärvda kulturen som baseras på diskriminerande roller som positionerar kvinnor i ett lägre status än män.³⁸ Här skulle en intersektionell feminist dock säga emot och peka istället på de patriarkala strukturerna istället för kulturen, men denna diskussion ska sparas till analysen och den sammanfattande diskussionen.

³³ År 1921 upprättades en brittiskstöttad monarkisk styresform. Emellertid utropade sig staten sin självständighet tredje oktober 1932. Se Svenska Förbundet. Irak. 10.11.2014. <https://www.globalis.se/Laender/irak> (Hämtad 06.01.2021)

³⁴Rzaïj, Fahima. Gender-Based Violence: Ambitious Laws Versus Bitter Reality The Case of Iraq. *Al-Raida Journal*. Vol.1, nr. 145-146-147, 2014:48–58, <http://alraidajournal.com/index.php/ALRJ/article/view/1733>, s.52.

³⁵ Constitute Project. *Iraq's Constitution of 2005*. https://www.constituteproject.org/constitution/Iraq_2005.pdf?lang=en (Hämtad 20.12.2020)

³⁶ Rzaïj. Gender-Based Violence: Ambitious Laws Versus Bitter Reality The Case of Iraq, s.52; United Nations Development Fund for Women (UNIFEM). *Evaluating the Status of Iraqi Women in Light of the Beijing Platform for Action*. 2003, s.55f.

³⁷ Rzaïj. Gender-Based Violence: Ambitious Laws Versus Bitter Reality The Case of Iraq, s.53.

³⁸ UNIFEM. *Evaluating the Status of Iraqi Women in Light of the Beijing Platform for Action*, s.13.

Vidare anser Rzajj att värdet av internationella avtal och deklarationer mäts i hur pass effektiva de är att implementera. I detta fallet kan misslyckanden av implementering bero på traditionella inställningar som ser internationella samarbeten som ett hot till samhällets stabilitet såväl som moraliska värderingar. I detta fallet gällande Pekingdeklarationen och kvinnors rättigheter spelar två faktorer in, den ena är hotet från självaste samarbetet och den andra är rörande dess innehåll. Enligt Rzajj går innehållet emot de traditionella och patriarkala irakiska värderingar och föreställningar som är djupt rotade och som tillskriver kvinnan positionen som underordnad och maktlös samt religiöst och moraliskt rättfärdiganden av våld mot kvinnor som ett sätt att tillrättvisa. Detta kan man se i framförallt hur positiva förändringar för kvinnors rättigheter får mer fäste i stadsområden till skillnad från ute på landet där okunskap, traditioner och religiöst tolkade principer värderas högre.³⁹

Denna kultur av könsdiskriminering upprätthålls även av staten i form av diktatoriska, politiska system som ignorerar kvinnors rättigheter, argumenterar Rzajj. Dessa system som har präglat Iraks historia är således bara en förlängning av den patriarkala auktoriteten som verkar på en större skala och därav påverkar fler kvinnor.⁴⁰ Dessutom i dessa diktatoriska samhällen som faller under definitionen samhällen under stress vilket ska tas upp i teorikapitlet, tenderar krig och konflikter att frodas, något som utmärker Iraks historia. I dessa kontexter är kvinnors rättigheter inte prioriterade vilket rapporterna som har utgjort uppsatsens primärmaterial visar på. Denna bortprioritering som skall behandlas under resultat och analysdelen, tillsammans med de patriarkala strukturerna samtidigt hjälper till att suddas ut det faktum att kvinnor blir i krig och konflikter en av de mest utsatta grupperna och de som påverkas mest. De är mödrar och/eller fruar till soldater och i många fall resulterar dessa konflikter i att kvinnorna blir änkor, tar hand om föräldralösa barn och den primära familjeförsörjaren i ett samhälle där mannen är tänkt att vara det.⁴¹

Gulfkrigen blev dock inte slutet på Iraks historia av krig och konflikter utan kort därefter följdes det av Irakkriget som började med den amerikansk- och brittiskstöda invasionen av landet den 20 mars 2003. Detta krig avslutades inte förrän år 2011 då de sista amerikanska soldaterna lämnade Irak.⁴² Under dessa åtta år sköt våldsamheterna i höjden rent generellt i hela samhället och som en följd riskerade irakiska kvinnor inte bara våld från sina makar och familjemedlemmar som det hade varit innan, utan i denna situation ökade riskerna då utländska soldater såväl som irakiska utgjorde ytterligare ett hot. Efter invasionen kom ytterligare ett

³⁹ Rzajj. Gender-Based Violence: Ambitious Laws Versus Bitter Reality The Case of Iraq, s.48–50.

⁴⁰ Ibid., s.50f.

⁴¹ Ibid., s.51.

⁴² So-rummet. *Irakkriget*. 26.04.2020. <https://www.so-rummet.se/kategorier/irakkriget> (Hämtad 19.12.2020)

problem som hotade kvinnors säkerhet, nämligen Daesh-soldater (ISIS) och andra extremistiska grupper.⁴³

Således härstammar våldet mot kvinnorna från olika aktörer, sker i och utanför hemmet samt är av olika former.⁴⁴ Det ökade våldet i samband med de olika situationerna som landet har brottats med illustrerar också hur våld mot kvinnor – fysiskt, psykiskt och sexuellt också blev en form av krigsföring.⁴⁵

3.3 Iraks juridiska ramverk för våld mot kvinnor

“We see case upon case of women and girls dying at the hands of their families, but Iraq’s lawmakers have not done enough to save those lives.”⁴⁶

Artikel två i Iraks konstitution (2005) konstaterar att islam är statens officiella religion och den huvudsakliga källan för landets lagstiftning. Ingen lag ska gå emot den.⁴⁷ Samma konstitution förbjuder även klart och tydligt våld och misshandel från familjen och samhället under artikel 29.⁴⁸ Trots det anser Anfal Abed att det samhällsliga läget kombinerat med sociala och kulturella normer ger utrymme för att våld inte rapporteras och skyldiga går fria.⁴⁹

Våld i hemmet är den mest utbredda typen av våld mot kvinnor då det är både normaliserat och därav inte pratas om särskilt mycket men även på grund av att våld anses vara en acceptabel traditionell kulturell egenskap. Ett aggressivt personlighetsdrag hos en man är snarare något som leder till respekt och ökat status.⁵⁰ Roten till detta menar forskaren Abed är patriarkala system som härstammar från traditioner och seder, något som Abed har gemensamt med Rzajj samt UNIFEM:s rapport om Iraks implementering av Pekingdeklarationen. Detta har dessutom tagit sig in i strafflagstiftningen under artikel 41, en av de mest kontroversiella artiklarna och

⁴³ Shujaat, Uzma. Analysis of gender dynamics of armed conflict and violence. *Journal of European Studies*. Vol. 35, nr.2, 2019:24–40.; Abed, Anfal. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and Legislation. *London School of Economics*. 08.07.2020. <https://blogs.lse.ac.uk/mec/2020/07/08/violence-against-women-in-iraq-between-practice-and-legislation/> (Hämtad 20.12.2020)

⁴⁴ Al-Ali, Nadje. Feminist Dilemmas: How to Talk About Gender-Based Violence in Relation to the Middle East. *Feminist Review*. Vol. 122, nr.1, 2019:16–31, <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/0141778919849525>.

⁴⁵ Shujaat, Uzma, *Analysis of gender dynamics of armed conflict and violence*.

⁴⁶ Human Rights Watch. Iraq: Urgent Need for Domestic Violence Law. 22.04.2020. <https://www.hrw.org/news/2020/04/22/iraq-urgent-need-domestic-violence-law#> (Hämtad 20.12.2020)

⁴⁷ Constitute Project. *Iraq’s Constitution of 2005*; Iraks regering och UNFPA. *The National Strategy to Combat Violence against Women and Girls 2018–2030*, s.36.

⁴⁸ Human Rights Watch. Iraq: Urgent Need for Domestic Violence Law.

⁴⁹ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

⁵⁰ UNIFEM. *Evaluating the Status of Iraqi Women in Light of the Beijing Platform for Action*, s.53.

som har kritiserats kontinuerligt i skuggrapporterna (mer om det i kapitlet om resultat) som ger män rätten att ”discipline their wives and children”.⁵¹ Med andra ord saknas det en lag som förbjuder våld i hemmet inom den irakiska brottstrafflagstiftningen. Ett flertal försök till att få igenom en lag som förbjuder våld i hemmet har dock gjorts av olika aktörer, inte minst av civilsamhället men utan att lyckas. Tre gånger i rad har denna lag blockerats av några politiska partier.⁵² Vidare menar Human Rights Watch som fick inblick i utkastarbetet att det ändå skulle finnas brister med lagen då det fanns många luckor som skulle underminera dess effektivitet och hela syfte.⁵³

Utöver våld i hemmet är hedersmord väldigt utbredd på landsbygden, exempelvis i Kurdistan⁵⁴, men förekommer även i större städer. Oftast är förövaren en närstående till kvinnan som anser att hennes handlingar har förstört familjens heder och rykte. Detta bygger på föreställningar om kvinnan som en måttstock för familjens och klanens ära.⁵⁵ Följaktligen är statistiken för hedersmord varken pålitliga eller tillgängliga då motiven bakom dessa brott oftast målas över som ”okänd” eller självmord.⁵⁶ Vidare ger artikel 128 (A) i strafflagstiftningen utrymme för ett förmildrande straff för liknande brott där motivet klassas som ett ”honourable motive”.⁵⁷

En annan form av våld mot kvinnor som också särskilt utmärker Kurdistan är könsstympning av kvinnor och flickor. Under 2018 utsattes 37% flickor så unga som två år, detta trots att könsstympning är kriminaliserat.⁵⁸

Ytterligare utgör tvångsäktenskap och barnäktenskap andra former av våld mot kvinnor som är särskilt förekommande i denna geografiska regionen och inte minst i Irak. Enligt UNICEF:s uppskattningar, är en fjärdedel av flickorna gifta innan de har fyllt 18 år. Även detta sanktioneras i lagstiftningen om ”Personal status law” från 1959 i artikel 8 i form av ett undantag för äktenskap för minderåriga som är 15 år om det godkänns av deras vårdnadshavare och domaren. Detta gäller dock både flickor och pojkar.⁵⁹

Vad gäller våldtäkt faller det under artikel 393 i den irakiska strafflagstiftningen där det fastslås att straffet är 15 år i fängelse. Däremot står det att om förövaren gifter sig med offret så upphävs hans straff och brottsmålet avbryts. Av den anledningen är våldtäkt inom äktenskap

⁵¹ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

⁵² Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.9.

⁵³ Human Rights Watch. Iraq: Urgent Need for Domestic Violence Law.

⁵⁴ Med all respekt för samtliga sidor som är involverade i frågan om Kurdistan är ett självständigt land eller en region i Irak, kommer denna uppsats att anamma det sistnämnda av den enkla anledningen att rapporterna som utgör primärmaterialen gör detsamma.

⁵⁵ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

⁵⁶ Ibid.; Human Rights Watch. Urgent Need for Domestic Violence Law.

⁵⁷ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Ibid.

heller inte något som är straffbart.⁶⁰ Värt att notera här är språket som används – ”förövare” och ”offer” – detta indikerar till en viss del, rent teoretiskt och utan den patriarkala blicken, att den ena personen har begått ett brott och är därmed ”förövare”, medan den andra personen har blivit utsatt för ett brott, så kallade ”offret”. Hur kommer det sig då att förövaren kan slippa straffet om han gifter sig med sitt offer?

Klansystemet är ytterligare en faktor som har en negativ påverkan på det juridiska ramverket för våld mot kvinnor. Med klansystem menas de stora familjerna, *ashira* som det kallas på arabiska, som har väldigt stort inflytande på både beslutsfattande och lagstiftande mekanismer.⁶¹ Det är inte ovanligt att domstolar förbiser och hänvisar många fall av våld mot kvinnor till klanerna, något som kan lösas familjer emellan. Därav klassas det enbart som ”tribal case” vilket också innebär att det går förlorat i statistiken.⁶²

De ovannämnda bristerna inom Iraks juridiska ramverk menar Abed beror på brist på medvetenhet och kunskap om ämnet bland beslutsfattare. Det beror såklart också på, som tidigare nämnt att det inte existerar en lag som förbjuder våld i hemmet trots tryck – *advocacy* från civilsamhället.⁶³ Det är enbart den kurdiska delen av Irak som fick en sådan lag (art. 8) år 2011.⁶⁴ Emellertid trots Kurdistans och dess civilsamhällsliga insatser visar officiell statistik på att problemet kvarstår och de rättsliga mekanismerna är heller inte fullt fungerande.⁶⁵ De hinder som uppstår både i denna region men som också är applicerbar i hela landet är den patriarkala mentaliteten som genomsyrar hela samhället och dess institutioner. Det är inte sällan som det händer att polisen skickar tillbaka kvinnor som har blivit utsatta för våld tillbaka till deras familjer. Följaktligen skyddar polisen sällan de som försöker rapportera brottet och är således bland de första hindren som kvinnan möter på.⁶⁶

Vidare brister staten inte bara inom den juridiska ramen utan även inom olika områden såsom bristen på fungerande medicinska, rättsliga, psykologiska och sociala stödverktyg som jourhem och rättslig rådgivning för att inte tala om brist på information och data gällande våld mot kvinnor.⁶⁷ Detta beror framförallt på att det inte finns en gemensam definition på konceptet

⁶⁰ Iraks regering och UNFPA. *The National Strategy to Combat Violence against Women and Girls 2018–2030*, s.37f.

⁶¹ Human Rights Watch. Urgent Need for Domestic Violence Law.

⁶² Diverse irakiska civilsamhällsliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.14.; Ibid.

⁶³ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

⁶⁴ European Asylum Support Office. Violence against women and girls, including domestic violence and sexual abuse. Juni 2019. <https://www.easo.europa.eu/country-guidance-iraq/2161-violence-against-women-and-girls-including-domestic-violence-and-sexual> (Hämtad 20.12.2020)

⁶⁵ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

⁶⁶ Human Rights Watch. Urgent Need for Domestic Violence Law.

⁶⁷ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

varken på samhällsnivå eller inom statistikbyråer.⁶⁸ Dessutom på arabiska associeras våld nästan alltid med fysiskt våld och sällan med de andra dimensionerna av våldsbegreppet. Av den anledningen blir detta ytterligare ett hinder för insamling av statistik och information när man inte är enig om vad fenomenet innefattar.⁶⁹ Det handlar således inte (bara) om att regeringen mörklägger statistiken vilket UNIFEM:s rapport visar på, utan beror även på som tidigare nämnt, att det handlar snarare om att majoriteten av fallen inte ens anmäls, därav ett ofantligt stort mörkertal.⁷⁰

Å andra sidan, för att balansera kritiserandet kan det vara värt att nämna att med stor hjälp av civilsamhälleliga organisationer stoppade regeringen antagandet av den så kallade ”Jaafari lagen” som skulle ha inskränkt på flickors och kvinnors rättigheter. Denna lag skulle ha gjort det möjligt att gifta sig med minderåriga flickor, från 9-årsåldern, samt begränsat kvinnors rättigheter gällande arv, skilsmässa och vårdnaden om barn.⁷¹ Detta har varit en central punkt för kritik inom respektive skuggrapport som visar på dess kontroversiella innehåll men är även ett tydligt exempel på religionens inflytande i samhället då som kapitlet inledde med, islam är den primära källan för lagstiftningen.⁷²

⁶⁸ United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (UNESCWA). *Summary of the synthesis Arab report on the periodic review of the Beijing Declaration and Platform for Action after 25 years*. 09.12.2019. <https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/uploads/synthesis-arab-report-periodic-review-beijing-declaration-platform-summary-english.pdf>, s.4, nr.17. (Hämtad 03.01.2021)

⁶⁹ Rzajj. *Gender-Based Violence: Ambitious Laws Versus Bitter Reality The Case of Iraq*, s.56, fotnot 1.

⁷⁰ UNIFEM. *Evaluating the Status of Iraqi Women in Light of the Beijing Platform for Action*, s.53.

⁷¹ Human Rights Watch. *Iraq: Urgent Need for Domestic Violence Law*

⁷² Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.8–11.

4. Teori – feminism & samhällen under stress

Teorikapitlet skall introducera det teoretiska perspektivet som ska tillämpas och vara utgångspunkt för uppsatsens analys och vidare diskussion. Den övergripande ingångspunkten är en feministisk teori med ett specifikt fokus. Upplägget för följande kapitel ser ut som följande; inledningsvis ska det ges en kort introduktion till varför det är viktigt med en feministisk teori om våld mot kvinnor samt dess farhågor. Senare ska ämnet våld mot kvinnor teoretiseras på ett kortfattat och övergripande plan utifrån ett intersektionellt feministiskt perspektiv och därefter går kapitlet in på dess huvudfokus som är Monica McWilliams teori om våld mot kvinnor i ”societies under stress”. I den delen kommer man få ta del av viktiga begrepp och perspektiv i relation till uppsatsens primärmaterial och kontext.

Ämnet våld mot kvinnor är minst sagt ett av huvudområdena inom feminismen⁷³ och därav en central del i diskussionen om våld mot kvinnor. Syftet med valet av en feministiskt inriktade teori är därmed för att tillhandahålla verktyg och perspektiv som ska vara användbara i analysen och diskussionen av primärmaterial. Teorikapitlet ska därmed hjälpa till att förstå varför implementeringen av Pekingdeklarationen har gått som det har gjort samt vad det kan bero på. Vidare innebär ett feministiskt perspektiv på politik och just implementeringsmekanismer att jämställdhetsfrågan prioriteras och detsamma vad gäller kvinnors rättigheter, något som hamnar i skymundan i ett samhälle där våld mot kvinnor är väldigt utbrett vilket är fallet i den irakiska kontexten. Således är det inte bara befogat utan även passande med ett feministiskt perspektiv i detta samband gällande uppsatsens ämne och fokus på Pekingdeklarationen.

Emellertid är en sådan teori inte bara användbar rent teoretiskt utan det är även viktigt med en feministisk utgångspunkt i arbetet om och mot att motverka våldet som kvinnorna utsätts för. En av anledningarna är eftersom den intersektionella feminismen berör roten till problemet som bottnar i ojämställdhet och ojämlika maktrelationer mellan män och kvinnor på grund av kön/genus men även andra sociala kategorier. Därav tar ett sådant perspektiv tag i själva roten till problemet och behandlar ”sjukdomen” och inte bara symtomen.⁷⁴ Det

⁷³ Det som menas med feminism i denna uppsats är den intersektionella inriktningen som bygger på Kimberlé Crenshaws term *intersektionalitet* som är ett perspektiv som uppmärksammar makthierarkierna som skapas och upprätthålls i samspel mellan olika faktorer, bland annat kön/genus, ras/etnicitet, funktionsvariation, klass, ålder, religion och sexualitet. Se Crenshaw, Kimberlé. Demarginalizing the intersection of race and sex: a black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*. Vol 1989, artikel 8.

⁷⁴ hooks, bell. *Feminist theory from margin to center*. Boston: South End Press, 1984, s.117f.

feministiska perspektivet belyser också problemet från olika vinklar vilket synliggör hur de patriarkala strukturerna drabbar och påverkar alla människor som tycks innefattas av definitionen av kvinna och därmed underordnad mannen. Således kan våldet mot kvinnor vara ett aktuellt hot för hon som utsätts för det där och då men det kan också likväl vara ett möjligt hot för en annan kvinna. Problemet som i detta fallet är våld mot kvinnor, kan utifrån en feministisk synvinkel behandlas på olika nivåer, dels det samhällsliga med strukturer och institutioner, och dels på mikro-nivå för att undersöka hur dessa samhällsliga strukturer ter sig i individuella fall med mäns våld mot kvinnor. Således anammas ett multidimensionellt angreppssätt med de feministiska verktygen som behandlar problemet utifrån det sociala, ekonomiska och politiska perspektivet.⁷⁵

Oftast kritiseras det feministiska perspektivet för att vara för snäv och inriktad på att se ojämlikhet som en konsekvens av mäns dominans över kvinnan. Emellertid är detta problem inte aktuellt i detta fallet då uppsatsen anammar ett intersektionellt perspektiv på feminism vilket innebär att det teoretiska ramverket (samt analysen) tar hänsyn till andra samhällsliga faktorer som också bidrar till ojämlikhet förutom köns/genusperspektivet. Av den anledningen framgår det redan nu under teorikapitlet men även under analysdelen hur våld mot kvinnor inte enbart beror på diskriminering baserat på kön/genus utan även klass, etnicitet/ras, hudfärg, sexualitet, religion, ålder, funktionsvariation såväl som mer samhällsliga faktorer som den kulturella, politiska, sociala och ekonomiska kontexten.⁷⁶

4.1 Feministiskt perspektiv på våld mot kvinnor

Våld mot kvinnor bottnar i sexism och mäns dominans över kvinnan, det menar Susan Schechter som bell hooks refererar till i sin bok *Feminist theory: from margin to center*.⁷⁷ Det är ett sätt för män att markera deras överordnande position i relation till kvinnors underordnande position vilket leder till att upprätthålla patriarkala strukturer som innebär ett samhälle där våld

⁷⁵ Coalition of Feminists For Social Change (COFEM). *Why does a feminist perspective matter in work to prevent and respond to violence against women and girls?*. 2018. <https://prevention-collaborative.org/resource/why-does-a-feminist-perspective-matter-in-work-to-prevent-and-respond-to%E2%80%A8-violence-against-women-and-girls/> (Hämtad 13.12.2020)

⁷⁶ Crenshaw, Kimberle, Demarginalizing the intersection of race and sex: a black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*. Vol 1989, artikel 8.

⁷⁷ hooks. *Feminist theory from margin to center*, s.117.

mot kvinnor sker.⁷⁸ Medan hooks håller med om detta när det gäller våld i hemmet så menar hon samtidigt att allt våld härstammar från friktionen mellan de mäktiga och de maktlösa, de dominanta och de underlägsna. hooks antar en mer postkolonial ingångspunkt och menar att roten till våldet mot kvinnorna är de västerländska hierarkiska föreställningarna som är grunden för alla former av våld. Således för att motverka könsvåldet behöver man eliminera den hierarkiska och diskriminerande grunden som det bygger på.⁷⁹

Det som stycket ovan berör är olika sociala kategorier och hur i detta fallet kön/genus utgör en sådan kategori där kvinnor diskrimineras i form av våldet enbart på grund av deras kön/genus. Vidare illustrerar det ovannämnda hur våldet i hemmet kan vara en reflektion av våldet i samhället i övrigt, något som ska teoretiseras ytterligare i nästa avsnitt med hjälp av Monica McWilliams teori. Vidare är det viktigt för det intersektionella perspektivet inom feminismen att nämna hur våldet mot kvinnor slår extra hårt för de kvinnor med intersektionerande kategorier utöver kön såsom ras/ethnicitet, hudfärg, klass, sexualitet m.m.

Feministiska teoretiker pekar även på hur våld mot kvinnor påverkar samtliga dimensioner av kvinnans liv; fri- och rättigheter, tillgång till utbildning, arbete, mänskligt värde, kroppslig integritet och så mycket mer. Våldet (fysiskt) är således inte något som enbart lämnar blåmärken eller brutna ben utan det kan också leda till förödande konsekvenser för ens liv.⁸⁰

Som det har uppmärksammats tidigare i uppsatsen anses våld inom äktenskapet/en relation ofta som mindre seriös än om det hade skett utanför relationen. Detta gäller alla former av våld, psykisk, fysiskt, sexuell och så vidare. Just vad gäller sexuellt våld mot kvinnor, råder det fortfarande föreställningar om att kvinnan är mannens ägodel och mannen har då ”rätt till att göra som han vill.”⁸¹ Dock har feminister världen över jobbat med att driva fram distinktionen om det privata vs. det offentliga och därmed resulterat (i olika grader beroende på kontexten) i att visa på hur våld mot kvinnor är ett tydligt tecken på ett bristande socialt system. Ett system där män är de dominanta och överordnade över kvinnorna som är de underlägsna och som upprätthålls med hjälp av maktrelationerna och våld.⁸²

När en undersöker våld mot kvinnor aktualiseras även frågan om varför kvinnan inte lämnar sin partner. Sanning är dock att mer än majoriteten av utsatta kvinnor lämnar deras misshandlare och många gör flera försök till att inte bara lämna utan även anmäla, söka hjälp till jourhem och så vidare. Emellertid de många anledningar som trots allt gör att vissa ändå

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid., s.118.

⁸⁰ Disch, Lisa Jane & Hawkesworth, Mary E. (red.). *The Oxford handbook of feminist theory*. Oxford: Oxford University Press, 2016, s.1011.

⁸¹ Levit, Nancy & Verchick, Robert R. M.. *Feminist legal theory: a primer*. 2: a utgåvan. New York: New York University Press, 2016, s.192.

⁸² Levit & Verchick. *Feminist legal theory: a primer*, s.193.

stannar kvar i dessa relationer är bland annat att de är isolerade från samhället och inte har någonstans att ta vägen. Det är även vanligt att kvinnan själv har missbruksproblem eller internaliserat copingmekanism för att skylla allt våld på sig själv. Kvinnor stannar för att männen har makten och pengarna. Av den anledningen hamnar många kvinnor som till slut lämnar i extrem fattigdom då de inte kan försörja sig själva. Att stanna för barnens skull är vanligare än vad man tror, och likaså vad gäller att undvika skammen eller för rädsla för deras liv. En rädsla som är minst sagt befogat då det uppskattas att en kvinna som har blivit utsatt för våld och lämnar, har 75% högre chans för att mördas än om hon hade stannat kvar.⁸³ Detta illustrerar ännu en gång på det tidigare nämnda om hur könsbaserat våld innebär förödande konsekvenser för samtliga dimensioner av kvinnans liv.⁸⁴

4.2 Våld mot kvinnor i ”societies under stress”

Inom ämnet våld mot kvinnor forskas det sällan om detta fenomen i samhällen som genomgår stora förändringar eller som Monica McWilliams benämner som ”societies under stress”, och vilken påverkan som det kan ha på kvinnorna. Med samhällen under stress menar teoretikern är samhällen som genomgår en moderniseringsprocess, samhällen som upplever konsekvenser av kolonialism och/eller samhällen där det har varit civil oordning såsom krig och terrorism. Med det sagt är det viktigt enligt McWilliams att ha i åtanke hur den politiska konflikten kan påverka kvinnors narrativ om det fenomenet då det är en extraordinär och känslig situation. Dessutom menar hon att våldet som uppstår i dessa stressade samhällen behöver diskuteras i relation till kontexten men även genom att identifiera vilka typer av reaktioner som uppstår gentemot våldet: hur kvinnor hanterar det och vilka konsekvenser de utsätts för. Ses våldet som problematiskt eller blir det alltmer normaliserat?⁸⁵

Vidare kan religion och ideologisk övertygelse i dessa samhällen spela en avgörande roll i upprätthållningen såväl som legitimeringen av våldet då det kan förekomma i och av familjen, samhället och staten. Fokus är således att våldet i konfliktsituationer inte är bundet till en specifik aktör utan den kvinnliga kroppen utnyttjas av flera aktörer i form av sexuellt

⁸³ Ibid., s.204f.

⁸⁴ Disch & Hawkesworth. *The Oxford handbook of feminist theory*, s.1011.

⁸⁵ McWilliams, Monica. “Violence against Women in Societies under Stress”. I *Rethinking violence against women*, Rebecca Emerson Dobash & Russel P. Dobash (red.), s.111–140, California: Sage, 1998, s.111f.

tillfredställande så som massvåldtäkter, tvångsprostitution eller som en form av "victorious conquest". I vilket fall som helst används kvinnans kropp som en del av krigsföringen. Det finns flera historiska exempel på detta, till exempel folkmordet i Rwanda, i Bosnien och "comfort women" i Ostasien under Japans ockupering.⁸⁶ Våldtäkt har av den anledningen förekommit i alla krig som en form av hämnd, för att skada en annan mans ägodel eller som ett sätt att signalera för fienden. Det är en effektiv metod för dehumanisering och förnedring. Den kvinnliga kroppen och våldtäkterna blir som "messages signed on women's bodies from one fighting side to the other". Således ses inte våldtäkter som något hemskt kvinnorna utsätts för utan istället som en förlust för mannen då han inte kunde försvara hans ägodel tillräckligt väl.⁸⁷

Mot bakgrund av ovanstående kan man se att krig och konflikter bidrar till att öka mäns behov av ägandeskap men är även något som ökar våldtäktens extrema brutalitet, upprepning och förekomst. Den kulturella synen på kvinnans roll i samhället kan också bidra till graden av våld mot kvinnor såväl som dess påverkan. I konfliktsituationer kan det också påverka vilken form av våld som används.⁸⁸

En specifik dimension av mäns våld mot kvinnor är att försöka kontrollera kvinnans reproduktiva rättigheter. Detta sker även i samhällen under stress i form av att exempelvis betona kvinnans roll som uppfödare för nationens framtida generationer. I Irak till exempel, var preventivmedel förbjudna under det åttaåriga kriget med Iran och kunde endast hittas på svarta marknaden.⁸⁹ Förutom kontrollbehov kan hot och möjligheten till våld vara tillräckligt för att behålla kvinnor inom deras existerande roller av status quo.⁹⁰

På institutionell nivå kan ärrn från kolonialisering eller andra stora samhällseliga situationer, till exempel USA:s invasion i Irak 2003 (se bakgrundskapitlet för mer), lämna spår av institutionellt våld som sedan i sin tur går ut på könsrelationerna på så sätt att det kan introducera eller utöka våldet mot kvinnorna. Detta kan också påverka samhällets och kulturens reaktioner till våld mot kvinnor. Om hela samhället blev våldsamt så internaliserades det överallt och hos alla och därav ökar våldet mot kvinnor i samhällen under stress.⁹¹

Vidare finns en tendens i samhällen under stress att hålla fast vid föreställningar om att bevara familjens ärofyllda status i samhället. Av den anledningen vill många kvinnor hålla kvar vid deras kulturella trossystem och identiteter som gifta kvinnor och mödrar även om det är på bekostnaden av deras säkerhet och kroppsliga integritet, något som kommer att exemplifieras

⁸⁶ McWilliams. "Violence against Women in Societies under Stress", s.112f & 116f.

⁸⁷ Ibid., s.114f.

⁸⁸ Ibid., s.117.

⁸⁹ Ibid., s.120.

⁹⁰ Ibid., s.123.

⁹¹ Ibid., s.123f.

under analyskapitlet, mer specifikt under avsnittet om ”CSO:er närvaro i arbetet med våld mot kvinnor”.

Ytterligare menar McWilliams att korrelationen mellan militarism och maskulinitet å ena sidan och ökat våld mot kvinnor å andra sidan, är ett seriöst problem då detta ökar sannolikheten att kontrollera eller misshandla kvinnan med hjälp av eller med hot om vapen. Vapnets tillgänglighet leder till ökat våld i hemmet både vad gäller dess förekomst men även dess grad.⁹² Om man föreställer sig våld mot kvinnor i en skala mellan hot om psykologiskt våld till fysiskt våld som våld inom äktenskapet och mord, så påverkas var kvinnan i fråga befinner sig och till vilken nivå av ”extra” våld som hon utsätts för under konfliktsituationer.⁹³ Exempelvis, en kvinna kan ha innan en konflikt i samhället utsatts för psykologiskt våld medan under och efter konflikten ökar våldet och hon utsätts senare för fysiskt våld som slutar med att det kräver hennes liv.

Det som också är speciellt med våld i hemmet är att föreställningar och fördomar om vad ett ”riktigt” brott är, är ständigt närvarande hos lagstiftare, lagverkställare såväl som människor i samhället i övrigt. Den typen av våld ses sällan som ett ”riktigt” brott vilket leder till att det uppstår ytterligare ett hinder med att motverka våld mot kvinnor samt en förklaring till varför kvinnor är motvilliga till att anmäla brotten.⁹⁴

Oftast innebär samhällen under stress att det finns färre möjligheter för kvinnor och mindre kontroll på män. Detta innebär att det upphävs/saknas olika mekanismer för att statligt kontrollera männen under krig och konflikter, därav ges det rent teoretiskt/metaforiskt sätt tillåtelse för män att säkra/upprätthålla sin makt och dominans över kvinnan i form av våld och andra metoder.⁹⁵

Med ovanstående som bakgrund menar teoretikern att aktivister i en kontext behöver därmed vara medvetna om att de behöver förändra attityder och förhållanden i den specifika kontexten som tillåter att våld mot kvinnor existerar för att kunna motverka våldet på djupet och mer långsiktigt.⁹⁶

⁹² Ibid., s.132.

⁹³ Ibid., s.139.

⁹⁴ Ibid., s.133f.

⁹⁵ Ibid., s.138.

⁹⁶ Ibid., s.139.

5. Resultat – översikt över kontext-indikatorerna mellan 1995 och 2020

I resultatdelen av uppsatsen skall resultatet av primärmaterialet som har producerats med hjälp av uppsatsens metod att presenteras. Det kommer vara i tabellform för att ge en bättre och mer strukturerad översikt om det som har tagits ut ur respektive rapport. I inledningen ska det dessutom ges en kort beskrivning om hur tabellen kan utläsas. För att se skapandet bakom kulisserna om hur resultatet har framkommit, se metodkapitlet och för mer analys av resultat se kapitlet om analys och respektive indikator.

Som det nämns ovan ska resultatet presenteras i tabellform som är uppdelat efter de kontextbaserade indikatorerna som är implementeringsmekanismer och/eller rekommendationer från CEDAW och irakiska civilsamhällsorganisationer (CSO:er) riktade mot just Irak. Därtill finns redogörelser om rekommendationerna respektive mekanismerna har åtgärdats eller inte under åren från och med 1995 och fram till 2020. Indikatorerna som har introducerats under metodavsnittet är följande:

- i. Tillgång till statistik och information
- ii. Etablering av jourhem, journummer och andra stödverktyg såsom terapi, rehabilitering etc.
- iii. ”Awareness-raising” kampanjer
- iv. Rättsligt ramverk
- v. Civilsamhällsorganisationers (CSO:er) närvaro och arbete med våld mot kvinnor
- vi. Statliga skyddsmekanismer (för överlevare av våld mot kvinnor).

Vissa av indikatorerna innehåller kopplingar till Pekingdeklarationen i fotnoterna, därav behöver läsaren ta de i beaktande under läsningen.

När det kommer till implementeringsmekanismer och rekommendationerna framstår det klart och tydligt varifrån de kommer, om det är från CEDAW eller CSO:er. Sedan under ”Det som har och inte har gjorts mellan 1995–2020” kommer rekommendationerna och mekanismerna att bedömas utifrån ”åtgärdat” eller ”ej åtgärdat”. Om det är en fråga om hur pass väl det har åtgärdats eller inte, lämnas detta till analyskapitlet.

<u>Indikatorer</u>	<u>Implementeringsmekanismer / rekommendationer från CEDAW och irakiska civilsamhällsorganisationer</u>	<u>Det som har och inte har gjorts mellan 1995–2020</u>
Tillgång till statistik och information	<p>CEDAW: Vill ha mer statistik, data och information, därav påpekar bristen på tillräcklig med information gällande processen och utvecklingen med implementeringen av Pekingdeklarationen och vilka åtgärder som har vidtagits.⁹⁷</p> <p>CSO:er: Författarna av skuggrapporten till Peking +25 uppmärksammar bristen på tillgång till information och hur det var ett hinder i deras arbete med rapportering såväl som motverkningen av våld mot kvinnor. Av den anledningen är en av rapportens rekommendationer att den irakiska staten ska ha statistik och information om kvinnofrågor allmänt såväl som vilka lagar och juridiska medel som gäller i situationen. Vidare kräver de även tillgång till brottsutredningar och information om brottsfallen som faller under våld mot kvinnor då det nästan inte finns någon information tillgänglig om det.⁹⁸</p>	<p>Ej åtgärdat</p> <p>Det har påpekats kontinuerligt av både CSO:er och CEDAW.</p>
Etablering av jourhem, journummer och andra stödverktyg	<p>CEDAW: CEDAW-kommitteen rekommenderar den Irakiska staten till att stötta och mana till etableringen av exempelvis journummer och jourhem</p>	<p>Åtgärdat</p> <p>Det har upprättats journummer och jourhem även om det till en början har varit ett initiativ från civilsamhället. Brist på finansiering har dock resulterat i att</p>

⁹⁷ CEDAW. *Concluding observations*, s.68, para.184 & 185.

⁹⁸ Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.44.

<p>såsom terapi, rehabilitering m.m.</p>	<p>för kvinnor som har blivit utsatta för våld i hemmet.⁹⁹</p>	<p>staten har tagit över hemmen¹⁰⁰ (mer om CSO:ers arbete finns indikator "V"). Dessutom har Myndigheten för socialt skydd för kvinnor öppnat psykologisk jourcenter i 8 "län" i Irak.¹⁰¹ I enlighet med "Social Protection Act nr 11, 2014" ett jourhem öppnades i Bagdad för överlevare av våld i hemmet.¹⁰²</p>
<p>"Awareness-raising" – kampanjer¹⁰³</p>	<p>CEDAW: kommittén rekommenderar den Irakiska staten till att lansera en noll-tolerans kampanj om våld mot kvinnor som ett sätt att sprida medvetenhet om problemet.¹⁰⁴</p>	<p>Åtgärdat</p> <p>Ett seminarium hölls år 1994 som ett samarbete mellan staten och NGO:er – "Women and human rights: ways of confronting challenges". Detta resulterade sen i "The declaration of Baghdad" som är en nationell strategi som har utvecklats efter Pekingdeklarationen och har som syfte att sprida medvetenhet om irakiska kvinnors levnadsförhållanden.¹⁰⁵ Vidare har Myndigheten för socialt skydd för kvinnor ansvarat för "awareness raising" kampanjer om detta ämne.¹⁰⁶ Det har även varit många workshopar, seminarium och konferenser om våld mot kvinnor, en viktig sådan var den nationella konferensen om våld mot kvinnor i Irak där över 400 personer/delegater närvarade.¹⁰⁷</p>

⁹⁹ CEDAW. *Concluding observations*, s.68, nr.189

¹⁰⁰ UN WOMEN. Global database on violence against women. *Iraq*. <https://evaw-global-database.unwomen.org/en/countries/asia/iraq?formofviolence=fac5fe48636e4d3882bbd2ebbf29bd60> (Hämtad 03.01.2021); Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.34f.

¹⁰¹ Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.35.

¹⁰² Republiken Irak. *National Review of the Implementation of Beijing +25 Declaration and Platform for Action*, s.35.

¹⁰³ Denna indikator kan man koppla till art. 124 g) i Pekingdeklarationen som går ut på att staten ska promota ett aktivt och synligt genusperspektiv och stötta program och liknande relaterat till arbetet med våld mot kvinnor.

¹⁰⁴ CEDAW *Concluding observations*, s.68, nr.189.

¹⁰⁵ Ibid., s.66, nr.168.

¹⁰⁶ Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.35.

¹⁰⁷ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.18.

<p>Rättsligt ramverk¹⁰⁸</p>	<p>CEDAW: Kommittén uppmärksammade Iraks misslyckande med att häva legislativa bestämmelser som diskriminerar mot kvinnor.¹⁰⁹ Kommitteen problematiserar även våld mot kvinnor som sker i form av hedersmord och menar att staten ska motverka det genom rättsliga verktyg.¹¹⁰</p> <p>CSO:er: Civilsamhället rekommenderar i båda skuggrapporterna att den Irakiska staten ska klubba igenom en lag som förbjuder våld i hemmet.¹¹¹ CSO:er kräver även mer transparens i brottsutredningar.¹¹²</p>	<p>Ej åtgärdat</p> <p>Staten har inte vidtagit åtgärder för att explicit förbjuda hedersmord utan snarare delar ut förmildrande straff om motivet har med att ”återställa kvinnans heder”.¹¹³</p> <p>CSO:er har länge kampanjat för en lag som förbjuder våld i hemmet men det har inte åtgärdats på nationell plan, endast Kurdistan har en sådan lag.¹¹⁴ Vidare har CSO:ers arbete resulterat i att artikel 41 i strafflagstiftningen som tillåter män att slå sina fruar tagits upp för att revideras av staten men det arbetet lades snabbt ner.¹¹⁵</p> <p>Det finns ingen pålitlighet för det irakiska rättsväsendet vad gäller att straffa förbrytare av våld mot kvinnor. Dessutom rapportera CSO:er hur denna fråga likt andra kvinnofrågor inte prioriteras av regeringen.¹¹⁶</p>
<p>CSO:ers närvaro i arbete med våld mot kvinnor</p>	<p>CSO:er: Civilsambhällsorganisationer uppmanar staten att skapa en mekanism för att säkra en regelbunden granskning, självbedömning samt kvalitativ och kvantitativ statistik.¹¹⁷ Vidare uppmanas staten att grunda jourhem för skydd och rehabilitering för överlevare av våld (se indikator ”ii”</p>	<p>Åtgärdat/ ej åtgärdat</p> <p>Civilsamhället lyckades stoppa den så kallade ”Jaafari lagen” som skulle ha inskränkt på flickors och kvinnors rättigheter.¹²³</p> <p>Icke-statliga organisationer var också med och formulerade ett utkast till en lag om</p>

¹⁰⁸ Denna indikator kan kopplas till följande artiklar i Pekingdeklarationen: 124 c) upprätta lagar som förbjuder våld mot kvinnor, d) anta eller implementera periodvis utvärdering av lagstiftningen & h) ge kvinnorna tillgång till rättvisa och fungerande rättsliga mekanismer för att ge de rättvis gottgörelse.

¹⁰⁹ CEDAW. *Concluding observations*, s.67, nr.179.

¹¹⁰ CEDAW. *Concluding observations*, s.69, nr.193 & 194.

¹¹¹ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.14; Diverse irakiska civilsambhällliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.8.

¹¹² Diverse irakiska civilsambhällliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.15f.

¹¹³ Abed. *Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation*, 2020.

¹¹⁴ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.14.

¹¹⁵ Diverse irakiska civilsambhällliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*.

¹¹⁶ *Ibid.*, s.31.

¹¹⁷ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.30.

¹²³ Republiken Irak. *National Review of the Implementation of Beijing +25 Declaration and Platform for Action*, s.35.

	<p>för mer).¹¹⁸ Civilsamhället rekommenderar även staten att implementera en lag om skydd från våld i hemmet i samarbete med civilsamhällsorganisationer.¹¹⁹ I rapporten från 2014 menar CSO:er även att regeringen behöver upphäva artikel 41 samt 42 (2) som berör klanernas påverkan i lagstiftningen.¹²⁰</p> <p>Dessutom riktar CSO:er allmänt mycket kritik mot det irakiska rättssystemet och lagstiftningarna då det saknas övergripande lagar som stärker kvinnan och hennes rättigheter. Bland annat uppmanar de staten till att inrätta övergripande rättsliga reformer speciellt vad gäller artikel 41 som tillåter män att slå sina fruar. Dessutom riktas kritik även mot artikel 398 i strafflagstiftningen som ger frikort för våldtäktsmän om de gifter sig med sina offer samt artikel 409 som ser ”hedersskydd” som en giltig anledning till att minska straffet för ett brott. Vidare uppmanar CSO:er att staten ska slopa den så kallade Jaafari lagen då det kränker flickors och kvinnors rättigheter.¹²¹</p> <p>CSO:er har länge arbetat för att göra det säkert för kvinnor att rapportera brott genom att göra polisstationer mer tillgängliga och till en trygg plats.¹²²</p>	<p>skydd från våld i hemmet under 2012 men kom inte längre än så och staten klubbade inte igenom det (och har ännu inte gjort det).</p> <p>Det är framförallt CSO:er som har hand om ”family counseling centers” som erbjuder hjälp, juridisk, social, psykologisk och så vidare och som är gratis för överlevare av våld. Dessa ställen har spelat en stor roll i att bryta tystnaden och monitorera samt dokumentera fall av våld mot kvinnor. Brist på finansiering har dock resulterat i att dessa hem har tagits över av regeringen för att regleras.¹²⁴</p> <p>Som ett resultat av påverkansarbete och kampanjer från civilsamhället togs art. 41 upp av ”constitutional revision committee” i 2006 som skulle utreda lagen och huruvida den ska vara kvar, dock på grund av den instabila situationen i landet, hann detta inte komma fram till regeringen och kommittén la ner deras arbete senare i 2009.¹²⁵</p>
--	--	---

¹¹⁸ Ibid., s.32.

¹¹⁹ Ibid., s.31.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Ibid., s.32–35.

¹²² Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*; Denna rekommendation kan kopplas till artikel 124 L) i Pekingdeklarationen som uppmanar stater till att skapa starka institutionella mekanismer så att kvinnor och tjejer kan rapportera våld i trygga miljöer.

¹²⁴ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.18.

¹²⁵ Ibid., s.38.

<p>Statliga skyddsmekanismer¹²⁶</p>	<p>CSO:er: Det behövs nödvändig finansiering och resurser för att verkställa regeringens strategi för att motverka våld mot kvinnor.¹²⁷</p> <p>De existerande statliga skyddsmekanismerna är svaga för kvinnor i konflikt eller överlevare av våld. Därmed rekommenderar CSO:er att staten ska fokusera på att tillhandahålla skyddsmekanismer för de som utsätts för våld mot kvinnor. Dessa skyddsmekanismer kan vara alltifrån att fördöma fenomenet till det mer praktiska: att vidta åtgärder, stifta lagstiftningar som agerar på denna princip och så vidare.¹²⁸</p>	<p>Ej åtgärdat</p> <p>Det saknas finansiering och resurser för regeringens strategi mot våld mot kvinnor. Redan där brister statens skyddsmekanismer när inte ens strategin kan få näring.¹²⁹</p> <p>Dessutom menar CSO:er att Irak fördömer våld mot kvinnor på ”papper” och demonstrerar detta via deras nationella strategier men det tas inga mer konkreta åtgärder. Ett exempel som illustrerar detta är icke-transparenta utredningar och extremt få fall som tas upp i domstolar eller för den delen resulterar i en fällande dom.</p> <p>Dock kan man se Iraks nationella strategi för att motverka våld mot kvinnor som ett steg i riktning mot statliga skyddsmekanismer.¹³⁰</p>
---	---	--

¹²⁶ Denna indikator kan kopplas till artikel 124 a), b), och j) i Pekingdeklarationen.

- a) Staten ska fördöma våld mot kvinnor och avstå från att inför någonting som motverkar detta
- b) Avstå från att orsaka våld mot kvinnor samt tillsätta nödvändiga åtgärder för att förhindra och utreda fall samt straffa brottslingar

- j) Formulera och implementera aktionsplan för att eliminera våld mot kvinnor

¹²⁷ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.30.

¹²⁸ Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.10.

¹²⁹ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.30.

¹³⁰ Ibid., s.14. Rapporten menar att det är en positiv åtgärd när regeringen har ratificerat ”National Strategy to combat Violence against Women”. Dock har regeringen inte specificerat de nödvändiga resurserna för att verkställa strategin.

6. Analys – kontext-indikatorers effekter på våld mot kvinnor

Följande analys är en reflektion över vad resultatet säger om Iraks implementering av Pekingdeklarationen och vilka effekter det har fått för våldet mot kvinnorna. Upplägget ser ut som sådan att respektive indikator kommer att i tur och ordning analyseras utifrån uppsatsens syfte och frågeställning samt tolkas utifrån den feministiska teorin ”våld mot kvinnor i samhällen under stress” av Monica McWilliams.

6.1 Tillgång till statistik och information

Som resultatet har visat, har samtliga rapporter påpekat den Irakiska statens brist på data och information om våld mot kvinnor sen 1995. Denna indikator har således inte åtgärdats än, 25 år senare, trots att det har rekommenderats och uppmanats till kontinuerligt sen 1995. Bristen på data och information har varit hinder för arbetet med att motverka våldet såväl som monitoreringen av implementering av Pekingdeklarationen.¹³¹

Detta kan bero på olika faktorer varav de flesta är samhällseliga. Som tidigare nämnt i bakgrundsdelen och som den irakiska representanten vittnade om i CEDAW-rapporten, har landet härjats av krig och konflikter vilket har resulterat i att denna fråga har bortprioriterats.¹³²

En annan förklaring kan tillkomma efter applicering av det teoretiska perspektivet som lades fram i teorikapitlet av Monica McWilliams. Irak är minst sagt ett samhälle under stress enligt definitionen som McWilliams lägger fram. För det första, det är ett samhälle som har genomgått och genomgår fortfarande moderniseringsprocesser. För det andra, det är ett samhälle som upplever konsekvenserna av det brittiska kolonialstyret. Sist men inte minst är något som stämmer i allra högsta grad i Iraks fall, nämligen att det är ett samhälle där det har varit civil oordning i form av krig och terrorism.¹³³ Som tidigare nämnt är kvinnors rättigheter

¹³¹ CEDAW. *Concluding observations*, s.68, nr.184 & 185; Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.44.

¹³² CEDAW. *Concluding observations*, s.66, nr.171.

¹³³ McWilliams. “Violence against Women in Societies under Stress”, s.111f.

inte prioriterade i samhällen under stress på grund av omständigheterna. Detta tillsammans med de patriarkala strukturerna har resulterat i att insamling av data och information om antal fall av våld mot irakiska kvinnor, vilka former och dess konsekvenser inte dokumenterats.

McWilliams teori visar även på att i postkoloniala kontexter (vilket Irak räknas som då det tidigare har varit en brittisk koloni) kan man se hur kvinnorna tenderar att tystas ner för att inte bidra till omvärldens fördomar om sina manliga likar som aggressiva, våldsamma och förtryckande respektive kvinnorna som förtryckta, underordnade och offer. Detta är aktuellt i Iraks fall samt att det kan vara en intressant teoretisk ingångspunkt då majoriteten av kvinnorna är muslimer och uttalanden/rapporteringen om våld mot kvinnor passar in i omvärldens bild av islam och muslimska kvinnor som förtryckta, blir bortgifta mot sin vilja och måste lyda sina ”våldsamma, förtryckande och aggressiva män”.¹³⁴

Vidare har oenigheten om en gemensam definition på våld mot kvinnor också fungerat som ytterligare ett hinder för insamling av information.¹³⁵ Som det nämndes tidigare associeras våld på arabiska nästan alltid med fysiskt våld och sällan med de andra dimensionerna.¹³⁶ Implementeringen av Pekingdeklarationen har således inneburit att den internationella definitionen inte har varit hjälpsam i att hitta gemensamma ramverk. Detta har också satt sina spår i det faktum att det råder ett stort mörkertal om den frågan just för att det bland annat inte finns en tydlig definition men först och främst för att det inte förs någon ordentlig statistik från statens håll. Denna monitoreringsmekanismen har det irakiska civilsamhället tagit på sig när de ansvarar för de flesta jourhemmen och dokumenterar fall av våld mot kvinnor.¹³⁷

På den punkten kan slutsatsen därmed dras att implementeringen av Pekingdeklarationen inte har orsakat stora och avgörande förändringar just vad gäller tillgång till statistik och information. Läget gällande den punkten har varit i princip oföränderligt sedan 1995.

¹³⁴ Ibid., s.125; Ahmed, Muzana & Virk, Sundus. Att bära slöja av egen fri vilja är inte att vara förtryckt. *Göteborgs-Posten*. 01.02.2019. <https://www.gp.se/debatt/att-bära-slöja-av-egen-fri-vilja-är-inte-att-vara-förtryckt-1.12887645> (Hämtad 14.12.2020)

¹³⁵ UNESCWA. *Summary of the synthesis Arab report on the periodic review of the Beijing Declaration and Platform for Action after 25 years*, s.4, nr.17.

¹³⁶ Rzajj. *Gender-Based Violence: Ambitious Laws Versus Bitter Reality The Case of Iraq*, s.56, fotnot 1.

¹³⁷ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.18.

6.2 Etablering av stödverktyg

Etablering av stödverktyg i form av jourhem, journummer, terapi, rehabilitering och m.m. för kvinnor som har blivit utsatta för våld är något som har varit ett initiativ från civilsamhälleliga organisationer. CEDAW-kommittén rekommenderade den Irakiska staten till att både etablera och stötta etableringen av dessa stödverktyg och på den punkten kan man se att Irak har åtgärdat den mekanismen. Detta återfinns även i Pekingdeklarationen under artikel 125 a) och är således en viktig del av implementeringen av deklarationen.

Frågan om vilka effekter detta har fått för kvinnors situation gällande våld mot kvinnor så kan man se att dessa jourhem är ett steg i att bryta tystanden och tabubeläggning av fenomenet.¹³⁸ Att Myndigheten för socialt skydd för kvinnor även har öppnat psykologiska jourcentrar i åtta län i Irak är dessutom ett tecken på ett anammande av ett multidimensionellt begrepp av våld mot kvinnor.

Till vilken grad som denna implementeringsmekanism är åtgärdat är dock en relevant fråga som är viktigt att behandla för att komma bort från den ytliga värderingen som enbart ”åtgärdat” eller ”ej åtgärdat”. Detta är av vikt i detta fallet eftersom skuggrapporterna visar hur brist på finansiering av jourhem har resulterat i att minimera dess syften samt att staten har behövt ta över ansvaret. Dessutom är antalet och tillgängligheten av stödverktygen inte proportionerligt med det stora antalet (och ökandet p.g.a. Covid-19) av överlevare av våld.¹³⁹

6.3 ”Awareness-raising” kampanjer

Resultatet har visat att rekommendationen från CEDAW-kommittén gällande att sprida medvetenhet om våld mot kvinnor har åtgärdats genom åren och på olika sätt. Det har oftast varit i samarbete med CSO:er och en av de viktigaste konferenserna efter att Pekingdeklarationen antogs resulterade i ”The Declaration of Baghdad” som är en nationell strategi för att sprida medvetenhet om irakiska kvinnors förhållanden.¹⁴⁰ Sedan är det en annan

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ UN WOMEN. Global database on violence against women. *Iraq*.

¹⁴⁰ CEDAW. *Concluding observations*, s.66, nr.168.

sak hur pass effektiva dessa seminarier, workshops och kampanjer har varit på ett övergripande plan. Emellertid har effekterna av implementeringen i detta fallet varit ökat medvetenhet och kunskap om kvinnors levnadsförhållanden och om våldet mot kvinnor. Att sprida kunskap är ett sätt att bryta mot tystanden och motarbeta normaliserandet av fenomenet, något som är viktigt i just den kontexten då flera forskare pekar på nedärvda kulturella faktorer som en anledning till förekomsten och legitimeringen av våldet.¹⁴¹

Däremot menar McWilliams att den politiska konflikten påverkar kvinnors narrativ om våld mot kvinnor och därav är det en av anledningarna till varför det är så pass normaliserat eftersom det är inte bara män som inte ser problematiken i det, utan även kvinnorna, de som utsätts för våldet.¹⁴²

Förespråkare av det intersektionella feministiska perspektivet skulle också argumentera emot synen på kulturen som boven bakom det hela som Abed och Rzaj argumenterar för, och istället peka på de patriarkala strukturerna som en rot till problemet. Det är sexismen och mäns dominans över kvinnan som ligger bakom förekomsten och upprätthållningen av våld mot kvinnor menar Schechter i hooks bok. Våldet blir ett av flera verktyg som männen använder sig av för att markera deras överordnande position över kvinnan.¹⁴³ Andra verktyg som också uppmärksammas är med hjälp av det intersektionella perspektivet då det lyfts upp andra faktorer som spelar roll i normaliseringen och legitimeringen av våldet. En sådan faktor som McWilliams tar upp är religion och ideologisk övertygelse som få en alltmer central roll i samhällen under stress.¹⁴⁴ Av den anledningen är kvinnor på landsbygden extra utsatta för våld i synnerhet hedersmord då klansystemet och religiös övertygelse är starkare där än i större städer. Som tidigare nämnt är denna typ av våld särskilt utmärkande i kurdiska regionen av Irak som är till största del landsbygd.¹⁴⁵

Slutsatsen som kan dras av det ovannämnda är att implementeringen av Pekingdeklarationen har haft positiva effekter vad gäller att sprida medvetenhet och kunskap om ämnet men hur pass mycket och vilka medel som används, det är en tolkningsfråga som kan vara upp för diskussion.

¹⁴¹ Se avsnittet "Historisk bakgrund till dagens patriarkala samhälle i Irak" för mer.

¹⁴² McWilliams. "Violence against Women in Societies under Stress", s. 111f; UNIFEM. *Evaluating the Status of Iraqi Women in Light of the Beijing Platform for Action*, s.53.

¹⁴³ hooks. *Feminist theory from margin to center*, s.117.

¹⁴⁴ McWilliams. "Violence against Women in Societies under Stress", s.112f.

¹⁴⁵ Abed. *Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.*; Human Rights Watch. Iraq: Urgent Need for Domestic Violence Law.

6.4 Rättsligt ramverk

På punkten om Iraks rättsliga ramverk för våld mot kvinnor finns det en hel del att analysera. Både CEDAW-kommittén och skuggrapporterna påpekar förekomsten av legislativa bestämmelser som diskriminerar mot kvinnor. Utöver det har implementeringen av Pekingdeklarationen dessvärre inte heller resulterat i att staten antar en lag som förbjuder våld i hemmet (än så länge har enbart Kurdistan gjort det) trots påtryckningar från civilsamhället.¹⁴⁶ En förklaring till detta som det feministiska perspektivet erbjuder är att den patriarkala mentaliteten genomsyrar hela samhället och dess institutioner, inklusive rättssystemet. När polisen som är en del av rättssystemet skickar tillbaka kvinnorna som vill anmäla fall av våld och domarna tillskriver dessa fall som "tribal case" är det ett ytterst tecken på ett bristande system som varken prioriterar kvinnors rättigheter eller ser dem som fullvärdiga människor.¹⁴⁷ Ytterligare ett exempel är hur staten inte har vidtagit åtgärder för att förbjuda hedersmord utan snarare ger förmildrande straff om det är ett "honourable motive".¹⁴⁸ Detta bygger på, som tidigare nämnt, föreställningar som ser kvinnan som en måttstock för familjens heder och rykte.¹⁴⁹ Detta bygger även på föreställningar och fördomar om vad ett "riktigt" brott är, något som särskilt utmärker frågan om våld mot kvinnor samt är ständigt närvarande hos lagstiftare och lagverkställare som är aktuella i detta fallet. Denna typen av våld, vare sig det är allmänt våld i hemmet eller mer specifikt våldtäkt inom äktenskap, ses sällan som ett "riktigt" brott. Därmed blir det ytterligare ett hinder med motarbetningen av våldet menar McWilliams men även en förklaring till varför kvinnor känner en motvilja till att anmäla dessa brott.¹⁵⁰

Vidare som det har uppmärksammats tidigare, finns det fortfarande föreställningar som ser kvinnan som mannens ägodel och mannen har av den anledningen "rätten att göra som han vill".¹⁵¹ Detta tar sig uttryck i exempelvis artikel 41 i Iraks strafflagstiftningen som ger mannen rätten att slå sin fru och barn i disciplinssyfte. Och trots rekommendationer från CEDAW och CSO:er har Irak ännu inte upphävt denna lagstiftningen eller för den delen andra diskriminerande lagstiftningar som det ovannämnda artikel 128 (A) om hedersbrott eller artikel 393 i strafflagstiftningen. Den sistnämnda är lagen som friar våldtäktsmannen om han gifter sig med sitt offer vilket är i högsta grad en bristning i den irakiska lagstiftningen då detta

¹⁴⁶ Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+*, s.15f.

¹⁴⁷ Ibid., s.14.; Human Rights Watch. Iraq: Urgent Need for Domestic Violence Law

¹⁴⁸ Abed. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and legislation.

¹⁴⁹ Ibid.

¹⁵⁰ McWilliams. "Violence against Women in Societies under Stress", 1998, s. 133f.

¹⁵¹ Levit & Verchick. *Feminist legal theory: a primer*, s.192.

härstammar från åsikter som ser våldtäkt som ett hot mot en mans ägodel snarare än en ytterst kränkning av kvinnans kroppsliga integritet och rättigheter.¹⁵²

Således gällande det rättsliga ramverket kan slutsatsen dras att implementeringen av Pekingdeklarationen inte har haft någon stor påverkan och effekterna är av den anledningen ett oföränderligt läge. Implementeringsmekanismerna för den indikatorn har inte åtgärdats sen 1995 trots flera rekommendationer och påtryckningar från CEDAW och det irakiska civilsamhället. Det är dock värt att nämna att påtryckningar från CSO:er har gjort att artikel 41 togs upp för att revideras men det arbetet lades dock snabbt ner. Även om det är ett litet steg är det ändå viktigt att lyfta för att kasta ljus på de små stegen som görs.

6.5 CSO:ers närvaro i arbetet med våld mot kvinnor

Ett aktivt civilsamhälle har inte alltid varit en självklar del i det irakiska samhället. Ett exempel på detta är skuggrapporten från 2014 som var den första skuggrapporten inskickad till CEDAW-kommittén sen Irak signerade Pekingdeklarationen och CEDAW. Emellertid har detta vänt allteftersom och civilsamhälleliga organisationer har tagit en allt större roll vad gäller att tillhandahålla människors rättigheter.

McWilliams menar också att aktivister behöver förändra attityder och förhållanden för att kunna motverka våld mot kvinnor på riktigt och mer långsiktigt. Det är dock svårt att förändra dessa attityder, speciellt under samhällen under stress där det finns en tendens att hålla fast vid föreställningar om att bevara familjens speciella status i samhället både av männen men även av kvinnorna. Männen på grund av deras kontrollbehov av att hålla fast vid deras överordnande positioner som stadgas ännu tydligare i maktdimensionerna som finns inom en familj. Och kvinnorna eftersom de vill hålla kvar vid deras kulturella trossystem och identiteter som gifta kvinnor och mödrar trots att de utsätts eller riskerar att utsättas för våld. För att illustrera detta kan rapporten ”Unheard voices” som McWilliams tar upp i sitt kapitel vara till hjälp här. Rapporten visar hur svårt det är att öppet prata om våld i hemmet speciellt i fall där irakiska kvinnors utsätts för våld av män som har varit soldater och ”tjänat deras nation” i kriget. Kvinnorna rapporterar om hur det ansågs vara fel att smutskasta ”nationens hjältar” på detta sättet.¹⁵³

¹⁵² McWilliams. “Violence against Women in Societies under Stress”, s. 114f.

¹⁵³ McWilliams. “Violence against Women in Societies under Stress”, s. 123–128.

Det är dock inte omöjligt att förändra dessa attityder, något som skuggrapporten för Peking +25 visar på. I denna rapport kan en se ett skifte i språket vad gäller användningen av termen ”offer” eller ”överlevare” för att beskriva kvinnorna som utsätts för våld. I den förra skuggrapporten användes termen ”offer” medan i det senaste ”överlevare” och detta visar på en ökad medvetenhet och att det finns utrymme för att se fenomenet från andra synvinklar. Det feministiska perspektivet skulle i detta fallet se detta som något positivt eftersom fokus är nu ändrad från att se kvinnan som ett hjälplöst offer där själva våldet är i centrum till att istället se kvinnan som en person, en överlevare med agentskap och fulla rättigheter. Det är kvinnan som är i fokus och inte henne i egenskap som ”offer”.¹⁵⁴

Gällande denna fråga har CSO:er dock varit ganska aktiva med att rekommendera och komma med olika förslag på implementeringsmekanismer som har sina utgångspunkter i Pekingdeklarationen. Exempelvis har de uppmanat staten till att skapa granskande mekanismer i monitoreringssyfte och ett sätt att samla data och information om förekomsten av våld mot kvinnor.¹⁵⁵ Dessutom som det står i tabellen och andra delar av uppsatsen, har CSO:er gång på gång uppmanat och varit aktiva i själva arbetet med att stifta en lag som förbjuder våld i hemmet. Och som det har konstaterats tidigare har detta arbete inte resulterat i att en sådan lag har stiftats på nationell nivå. Dock har civilsamhälleliga organisationer varit med och formulerat ett utkast för den lagen och även om den var bristande och inte antogs, visar detta ändå på CSO:er inflytande. Deras påverkansarbete har resulterat i något om än litet.¹⁵⁶

Kritiken mot andra diskriminerande lagar har emellertid varit lite mer givande då de bland annat lyckades stoppa ”Jaafari lagen” som skulle ha inskränkt på flickors och kvinnors rättigheter.¹⁵⁷

Denna indikator har visat att CSO:er har varit aktiva och delaktiga i arbetet med våld mot kvinnor och med utgångspunkt i Pekingdeklarationen åstadkommit små förändringar. Effekterna har således varit så att deklarationen har aktiverat det irakiska civilsamhället något ytterligare och därmed kan det anses vara ”åtgärdat”. Å andra sidan har rekommendationerna och implementeringsmekanismer som CSO:er lagt fram, inte varit fruktbara gällande statens arbete med att motverka våldet, därav klassificeringen ”ej åtgärdat”. Att denna indikator inte ger någon ”självklar slutsats” som är lika svart på vitt som de andra, beror dels på att verkligheten är så mycket mer komplex och dels på grund av att civilsamhället och staten rör sig inom både i samma men olika sfärer. Därav som tidigare konstaterat, även om

¹⁵⁴ Manne, Kate. *Duktig flicka!: misogynins logik*. Stockholm: Fri tanke, 2020, s.337–340.

¹⁵⁵ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.30.

¹⁵⁶ Ibid., s.14.

¹⁵⁷ Republiken Irak. *National Review of the Implementation of Beijing +25 Declaration and Platform for Action*, s.35.

Pekingdeklarationens effekter har varit i detta fallet att aktivera civilsamhället, har själva ”aktiveringen” inte i sin tur resulterat i att effekterna tog sig in i statens sfär.

6.6 Statliga skyddsmekanismer

De statliga skyddsmekanismerna har varit minst sagt bristande, detta visar indikatorn och relaterande rekommendationer och implementationsmekanismer som inte har åtgärdats. En sådan är bristen på prioritering, finansiering och resurser som går åt denna fråga eller för den delen för att verkställa regeringens strategi för att motverka våld mot kvinnor. En annan menar civilsamhället är att Irak fördömer våldet enbart på ”papper” och vidtar sen inga mer konkreta åtgärder som exempelvis genom att kriminalisera våld i hemmet eller ha transparenta utredningar och fall som tas upp i domstolar.¹⁵⁸

Vidare har existerande statliga skyddsmekanismer visat sig vara svaga och ineffektiva i relation till våld mot kvinnor som sker i konfliktsituationer. Det åttaåriga Irak-Irankriget har som tidigare nämnt gett utrymme för mäns kontroll över kvinnans reproduktiva rättigheter som är en typ av våld. Under den situationen var preventivmedel förbjudna och kunde endast köpas på svarta marknader. Detta menar McWilliams är ett tydligt exempel där kvinnans roll som uppfödare för nationens framtida generationer betonas.¹⁵⁹

Skyddsmekanismerna har heller inte satt stopp för korrelationen mellan det ökade våldet i samhället och våldet mot kvinnor. Rzaj och med flera har som tidigare beskrivits, argumenterat för att denna kultur av könsdiskriminering upprätthålls av Iraks diktatoriska politiska system som har präglat landets historia. Det politiska systemet som bortprioriterar kvinnors rättigheter är bara en förlängning av den patriarkala auktoriteten som upprätthåller den nedärvda kulturen som baseras på diskriminerande makthierarkier mellan könen på en statlig nivå. Emellertid här går forskarna och de feministiska perspektiven skilda vägar. För medan de förstnämnda fokuserar på kulturen och nedärvda föreställningar, pekar det feministiska perspektivet och McWilliams mer på patriarkala strukturer som existerar och upprätthålls av diverse aktörer i en mansdominerad värld. Det är inte kulturen som det är fel på, menar feminismen, utan det är föreställningarna som ser kvinnan som mindre värd och underordnad mannen som tar sig i uttryck i exempelvis våld mot kvinnor som är problemet och som kan

¹⁵⁸ IWN, m.fl.. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation*, s.30.

¹⁵⁹ McWilliams. “Violence against Women in Societies under Stress”, s. 123.

frodas av och i kulturen. I den sammanfattande diskussionen kommer det dock att självständigt argumenteras för hur varken den ena eller den andra har fel respektive rätt, utan det är snarare en kombination av både faktorerna, men mer om det under nästa kapitel.

Skyddsmekanismerna eller snarare brist på de, har sammanfattningsvis brustit i fråga om att skydda de som har blivit utsatta och de som riskerar att bli utsatta. Detta gäller alla former av våld som sker i och utanför hemmet och av olika aktörer; familjemedlemmar, irakiska soldater, utländska soldater (under kriget och USA:s invasion) och inte minst av själva staten. Detta kan kopplas till McWilliams teori om samhällen under stress där hon menar att i dessa kontext finns färre möjligheter för kvinnor och mindre kontroll på män. Detta innebär att samhället kan sakna statliga mekanismer som kontrollera männen under krig och konflikter då fokus är riktat på annat vilket är något som illustrerar det ovanstående.¹⁶⁰

¹⁶⁰ Ibid., s.138.

7 Sammanfattande diskussion

I följande kapitel kommer säcken att knytas samman med en sammanfattning av analysen. Som ett resultat av att besvara frågeställningen flyttar diskussionen sig naturligt vidare. Det blir en fråga om varför det finns implementeringsbrister från Iraks håll i relation till Pekingdeklarationen. Följande diskussion kommer dock inte att ge ett fullt tillfredsställande svar på den fråga utan lyfter enbart upp ett par relevanta reflektioner som bjuder in till vidare forskning.

Våld mot kvinnor kan anses vara en privat angelägenhet, oavsett om det är psykiskt eller fysiskt då det till stor del sker mellan fru och man. Emellertid som den feministiska slogan lyder: "det privata är politiskt" har denna uppsats visat på hur det här blir en fråga om statens skyldighet att skydda medborgarna från andra medborgare, snarare än den vertikala relationen mellan staten och medborgaren.

I denna uppsats har utgångspunkten varit att undersöka den rådande situationen om våld mot irakiska kvinnor och ifall det har förändrats sedan Irak signerade Pekingdeklarationen. Detta, tillsammans med frågeställningen "Vilka effekter har implementeringen av Pekingdeklarationen haft i Irak efter 25 år vad gäller våld mot kvinnor?" har utgjort ramarna för samtliga delar i uppsatsen. Under arbetets gång har det även undersökts hur tillmötesgående den Irakiska staten är för implementering av internationella deklARATIONER, i synnerhet gällande kvinnors rättigheter. Och för att uppfylla syftet och besvara frågeställningen har fyra rapporter, två är författade av det irakiska civilsamhället och två statliga, utgjort primärmaterialet för uppsatsen. Den kontextbaserade indikator-metoden har även varit till hjälp tillsammans med det feministiska teoretiska perspektivet för att presentera ett givande och forskningsbaserat resultat samt analys.

Både i analys och resultatdelen kan man se att vissa kontextbaserade indikatorer blev åtgärdade medan andra inte. Det har även diskuterats till vilken grad indikatorerna har blivit åtgärdade och ifall man kan säga att detta har att göra med just implementeringen av Pekingdeklarationen eller andra samhällseliga (nationella och/eller internationella) förändringar såsom Gulfkrigen och USA:s invasion. Trots flera viktiga insatser av både staten och civilsamhället, kvarstår dock mycket arbete med att motarbeta diskriminerande traditioner och sedvanor som rättfärdigar våld mot kvinnor och tystnadskulturen kring det.

Här nedanför ska en sammanfattning ges för det som har kunnat utvinnas ur respektive rapport med hjälp av metoden och som sedan analyserats ur det feministiska perspektivet och

McWilliams teori om samhällen under stress. Det är framförallt två huvudteman som har utmärkt sig som röda trådar i rapporterna såväl som analyseringen av dem.

För det första, något som har tagits upp kontinuerligt av både staten och det irakiska civilsamhället är det faktum att man ser den bristfälliga implementeringen och bortprioritering av kvinnors rättigheter vad gäller denna fråga (eller andra frågor för den delen) som en konsekvens av de humanitära kriserna, kriget och konflikterna. Staten och icke-statliga aktörer motiverar, skyller och rättfärdigar brist på implementering och utveckling inom arbetet med att motverka våld mot kvinnor genom att hänvisa till hur resurser har gått åt att bekämpa ISIS eller återuppbygga samhället och hantera instabiliteten efter Gulfkrigen och den amerikanska invasionen. Emellertid genom att ha Iraks historia i åtanke kan en konstatera att kvinnors försämrade livsförhållanden och ökandet av våldet mot kvinnor är en reflektion av de försämrade livsförhållanden och fattigdomen i samhället som en helhet. Å andra sidan är det intressant att just de sociopolitiska faktorerna som är förankrade i landets historia är de mest uppmärksammade bakomliggande faktorerna till våld mot kvinnor och varför implementeringen av Pekingdeklarationen inte har haft omfattande effekter på kvinnors människorättsliga situation. Ett genusperspektiv skulle däremot kunna erbjuda andra synvinklar vilket är något som har varit målet för denna uppsats. Med ett genusperspektiv kan andra faktorer lyftas upp och det ges utrymme för att se samma sociopolitiska faktorer fast utifrån andra perspektiv. Detta tar dock diskussionen vidare till det andra temat som har genomsyrat rapporterna.

Den andra röda tråden är nämligen distinktionen mellan kulturen och patriarkatet som roten till våld mot kvinnor. Feministiska forskare skulle exempelvis argumentera för att roten till problemet är snarare sexismen och mäns dominans över kvinnan. Våldet blir ett verktyg för män att markera deras överordnande position över kvinnan. Följaktligen menar den feministiska ingångspunkten att av den anledningen har den bristfälliga implementeringen av deklarationen inte skapat avgörande förändringar vad gäller våld mot kvinnor. Detta eftersom de patriarkala strukturerna upprätthålls av diverse aktörer och på olika nivåer för att underbygga mäns dominans över kvinnan och därmed försummas arbetet med att motverka det könsbaserade våldet.

Föreställningen om att våldet härstammar från patriarkala strukturer krockar dock med forskare som Rzaj och Abed som hävdar att våldet uppkommer från de nedärvda kulturella föreställningarna om män och kvinnor såväl som kroppslig integritet, respekt, våld och m.m. De menar att det är kulturen som är roten till att våldet mot kvinnor är så pass normaliserat som det har nämnts tidigare och att det kvarstår trots motarbetet som har pågått i flera år.

Emellertid, mot bakgrund av ovanstående kan en argumentera för att det ena inte utesluter det andra. I Iraks fall kan våld mot kvinnor bero på patriarkala strukturer i samhället allmänt *och* kulturen som föder upp och upprätthåller dessa strukturer. För att de patriarkala strukturerna ska fastna och gro måste de ha en grund som rättfärdigar dess existens och sanktionerar de samhälleliga, politiska och ekonomiska orättvisorna som härstammar från dem.

Avslutningsvis, en övergripande slutsats som kan dras utifrån frågeställningen är att implementeringen av Pekingdeklarationen har haft få omfattande effekter i Irak vad gäller våld mot kvinnor då det har saknats fungerande implementeringsmekanismer och brist på prioritering. Vidare handlar fungerande mekanismer för att motverka och skydda kvinnor från våld inte bara om hur pass mycket eller bra ett land implementerar utan även vilka ramverk, vilket ansvar och skyldighet, vilka monitoreringsmekanismer och vilka krav som själva Pekingdeklarationen lägger fram. I många fall rör det sig om bristande mekanismer från både hållen, både hur deklarationen behandlar ämnet utifrån olika kontext men även vilka ramar som Irak har haft gällande sedan innan. Sammanfattningsvis kan en inte bara kritisera staten, hur befogat det än nu kan vara, utan det gäller även att en kritiserar urkällan.

7.1 Vidare forskning

Den ovannämnda diskussionen illustrerar att det finns flera intressanta perspektiv och ett stort utrymme för vidare forskning inom ämnet våld mot kvinnor. De begränsade reflektionerna öppnar upp för mer djupgående svar och en uppsjö av andra ingångspunkter. En intressant sådan är att undersöka frågeställningen utifrån Sally Engle Merrys begrepp om vernakularisering som är mötet som sker mellan globala och lokala kontexter i ett människorättsligt sammanhang.¹⁶¹ I detta fallet är mötet avgörande för hur kvinnors rättigheter ska etableras som mänskliga rättigheter och bli användbara för att kunna översättas till lokala termer och situationer i den irakiska kontexten. Således skulle det vara intressant att undersöka spänningen mellan globala idéer och nationella kontexter, i synnerhet vad gäller idéer om genus och kvinnors rättigheter, men även de mekanismer och verktyg som är tillgängliga för ”vernacularizers” – de som har rollen att agera mellan olika arenor. En annan spännande tanke för vidare forskning är att

¹⁶¹ Merry, Sally Engle. *Human rights and gender violence: translating international law into local justice*. Chicago: The University of Chicago Press, 2006.

undersöka de andra kritiska punkterna i Pekingdeklarationen med liknande verktyg som användes för denna uppsats för att kunna bilda sig en mer heltäckande bild för implementeringen av Pekingdeklarationen i Irak.

Referenser

Abed, Anfal. Violence Against Women in Iraq: Between Practice and Legislation. *London School of Economics*. 08.07.2020. <https://blogs.lse.ac.uk/mec/2020/07/08/violence-against-women-in-iraq-between-practice-and-legislation/> (Hämtad 20.12.2020)

Abou-Habib, Lina, Valeria Esquivel, Anne Marie Goetz, Joanne Sandler, & Caroline Sweetman. Introduction: Gender, development, and Beijing +25. *Gender & Development*. Vol. 28, nr. 2, 2020:223–237. doi: [10.1080/13552074.2020.1766288](https://doi.org/10.1080/13552074.2020.1766288)

Ahmed, Muzana & Virk, Sundus. Att bära slöja av egen fri vilja är inte att vara förtryckt. *Göteborgs-Posten*. 01.02.2019. <https://www.gp.se/debatt/att-bära-slöja-av-egen-fri-vilja-är-inte-att-vara-förtryckt-1.12887645> (Hämtad 14.12.2020)

Al-Ali, Nadjie. Feminist Dilemmas: How to Talk About Gender-Based Violence in Relation to the Middle East. *Feminist Review*. Vol. 122, nr.1, 2019:16–31, [https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/0141778919849525](https://doi.org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/0141778919849525).

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3:e utökad upplaga. Lund: Studentlitteratur, 2012.

Coalition of Feminists For Social Change (COFEM). *Why does a feminist perspective matter in work to prevent and respond to violence against women and girls?*. 2018. <https://prevention-collaborative.org/resource/why-does-a-feminist-perspective-matter-in->

[work-to-prevent-and-respond-to%E2%80%A8-violence-against-women-and-girls/](#) (Hämtad 13.12.2020)

Constitute Project. *Iraq's Constitution of 2005*.

https://www.constituteproject.org/constitution/Iraq_2005.pdf?lang=en (Hämtad 20.12.2020)

Crenshaw, Kimberlé. Demarginalizing the intersection of race and sex: a black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. *University of Chicago Legal Forum*. Vol 1989, artikel 8.

Disch, Lisa Jane & Hawkesworth, Mary E. (red.). *The Oxford handbook of feminist theory*. Oxford: Oxford University Press, 2016.

Diverse irakiska civilsamhälleliga organisationer. *Our Path Towards Equality & Rights Beijing 25+: The Parallel report of the Iraqi Civil Society*. 2019. <https://ngocsw.org/wp-content/uploads/2020/11/Beijing25-Parallel-report-for-Iraq.pdf> (Hämtad 03.01.2021)

European Asylum Support Office. Violence against women and girls, including domestic violence and sexual abuse. Juni 2019. <https://www.easo.europa.eu/country-guidance-iraq/2161-violence-against-women-and-girls-including-domestic-violence-and-sexual> (Hämtad 20.12.2020)

hooks, bell. *Feminist theory from margin to center*. Boston: South End Press, 1984.

Human Rights Watch. Iraq: Urgent Need for Domestic Violence Law. 22.04.2020.

<https://www.hrw.org/news/2020/04/22/iraq-urgent-need-domestic-violence-law#> (Hämtad 20.12.2020)

Iraks regering och United Nations Population Fund (UNFPA). *The National Strategy to Combat Violence against Women and Girls 2018–2030*. 2020.

https://iraq.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/the_national_strategy_to_combat_violence_against_women_and_girls_2018-2030.pdf

(Hämtad 02.12.2020)

Iraqi Women Network (IWN), Rafidain Women Coalition (RWC) & en samling av “No to violence Against Women in Kirkuk”. *Iraqi Women in Armed Conflict And post conflict Situation: Shadow Report submitted To the CEDAW committee at the 57th Session*. Februari 2014.

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/IRQ/INT_CEDAW_NGO_IRQ_16192_E.pdf (Hämtad 03.01.2021)

Kvinnojouren Ellinor och Tjejjouren Beata. Olika typer av våld. <https://ellinor.se/start/olika-typer-av-vald/> (Hämtad 02.12.2020)

Levit, Nancy & Verchick, Robert R. M.. *Feminist legal theory: a primer. 2: a utgåvan*. New York: New York University Press, 2016.

Manne, Kate. *Duktig flicka!: misogynins logik*. Stockholm: Fri tanke, 2020.

McWilliams, Monica. “Violence against Women in Societies under Stress”. I *Rethinking violence against women*, Rebecca Emerson Dobash & Russel P. Dobash (red.), s.111–140, California: Sage, 1998.

Merry, Sally Engle. *Human rights and gender violence: translating international law into local justice*. Chicago: The University of Chicago Press, 2006.

Merry, Sally Engle. *The seductions of quantification: measuring human rights, gender violence, and sex trafficking*, Chicago: The University of Chicago Press, 2016.

Regeringskansliet, Utrikesdepartementet. *Handlingsplanen från FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 – ett sammandrag*. 1997.

<https://www.regeringen.se/49b76c/contentassets/handlingsplanen-fran-fns-fjarde-kvinnokonferens-i-pekings-1995/> (Hämtad 03.01.2021)

Republiken Irak. *National Review of the Implementation of Beijing +25 Declaration and Platform for Action*. 2019.

https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/page_attachments/iraq_en_beijing_25_report.pdf (Hämtad 03.01.2021)

Rzaij, Fahima. Gender-Based Violence: Ambitious Laws Versus Bitter Reality The Case of Iraq. *Al-Raida Journal*. Vol.1, nr. 145-146-147, 2014:48–58.

<http://alraidajournal.com/index.php/ALRJ/article/view/1733>

Sandler, Joanne & Goetz, Anne Marie. Can the United Nations deliver a feminist future?. *Gender & Development*. Vol. 28, nr. 2, 2020: 239–263. Doi:

[10.1080/13552074.2020.1753432](https://doi.org/10.1080/13552074.2020.1753432)

Shujaat, Uzma. Analysis of gender dynamics of armed conflict and violence. *Journal of European Studies*. Vol. 35, nr.2, 2019:24–40.

So-rummet. *Irakkriget*. 26.04.2020. <https://www.so-rummet.se/kategorier/irakkriget> (Hämtad 19.12.2020)

Svenska Förbundet. Irak. 10.11.2014. <https://www.globalis.se/Laender/irak> (Hämtad 06.01.2021)

UN Special Rapporteur on violence against women, its causes and consequences, & OHCHR. *25 years in Review of the Beijing Platform for Action*. 2020. https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/SR/Booklet_BPA.pdf (Hämtad 03.01.2021)

UN Women. *Beijing Declaration and Platform for Action, Beijing +5 Political Declaration and Outcome*. 2015. https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/csw/pfa_e_final_web.pdf?la=en&vs=1203 (Hämtad 03.01.2021)

UN WOMEN. Global database on violence against women. *Iraq*. <https://evaw-global-database.unwomen.org/en/countries/asia/iraq?formofviolence=fac5fe48636e4d3882bbd2ebbf29bd60> (Hämtad 03.01.2021)

UN WOMEN. *The Beijing Platform for Action turns 20*. 2015. <https://beijing20.unwomen.org/en/about> (Hämtad 20.11.2020)

United Nations Development Fund for Women (UNIFEM). *Evaluating the Status of Iraqi Women in Light of the Beijing Platform for Action*. 2003.

https://iknowpolitics.org/sites/default/files/status_iraqi_women_beijingpfa.pdf (Hämtad 03.01.2021)

United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (UNESCWA). *Summary of the synthesis Arab report on the periodic review of the Beijing Declaration and Platform for Action after 25 years*. 09.12.2019.

<https://www.unescwa.org/sites/www.unescwa.org/files/uploads/synthesis-arab-report-periodic-review-beijing-declaration-platform-summary-english.pdf> (Hämtad 03.01.2021)

United Nations, Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW). *Concluding Observations of the Committee on the Elimination of Discrimination against women*. A/55/38. 30.06.2000.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=A%2f55%2f38&Lang=en (Hämtad 03.01.2021)

United Nations, Human Rights office of the High Commissioner (OHCHR). *Human rights indicators: A guide to Measurement and Implementation*. HR/PUB/12/5. 2012.

https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Human_rights_indicators_en.pdf (Hämtad 03.01.2021)

United Nations, Human Rights office of the High Commissioner. *Human rights indicators: A guide to Measurement and Implementation (Summary)*. 2012.

https://www.ohchr.org/Documents/Issues/HRIndicators/Summary_en.pdf (Hämtad 03.01.2021)

Världshälsoorganisationen. Violence against women. 29.11.2017. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women#> (Hämtad 25.11.2020)